

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства
Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з китайської філології на тему:

ОНОМАТОПЕЇЧНА ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ І ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Студентки групи Мпкит 52-20
факультету сходознавства
денної форми навчання
освітньо-професійної програми
Галузевий переклад: китайська мова, англійська
мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури(переклад включно), перша – китайська
Горбунової Юлії Олександрівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Охріменко М. А

Допущена до захисту

«___»_____ 2021 року

Завідувач кафедри

_____ *Любимова Ю. С.*

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ.....	7
1.1. Поняття ономатопеїчної лексики в загальному мовознавстві.....	7
1.1.1. Історія дослідження ономатопеїчної лексики.....	7
1.1.2. Загальні проблеми ономатопеїчної лексики.....	10
1.1.3. Основні підходи до визначення ономатопеїчної лексики.....	13
1.2. Особливості класифікації ономатопеїчної лексики.....	16
1.3. Поняття ономатопеї в китайській мові.....	19
1.4. Методика дослідження ономатопеїчної лексики в китайській мові.....	22
Висновки до Розділу I.....	25
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ...27	27
2.1. Структурні особливості китайських онома топів.....	27
2.2. Семантика ономатопеїчної лексики в китайській мові	29
2.3. Експериментальне дослідження звуконаслідувань на основі китайської та українських мов.....	37
Висновки до Розділу II.....	41
РОЗДІЛ III. ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....44	44
3.1. Звуконаслідування як інструмент смислового уявлення.....	44
3.2. Функції ономатопеїчної лексики в сучасній китайській мові.....	46
3.2.1. Граматико-морфологічні функції звуконаслідувань.....	46
3.2.2. Граматико-синтаксичні функції звуконаслідувань.....	49
3.2.3. Емоційно-експресивні функції звуконаслідувань.....	55
Висновки до Розділу III.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
РЕЗЮМЕ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68

ДОДАТКИ.....72

ВСТУП

Для людей мова завжди була найважливішим засобом спілкування та пізнання. Від початку розвитку мовної діяльності суспільства мови народжувались, розвивались та помиралі, поєднувались і, навпаки, одна мова розформовувалась на дві чи більше. Сучасні мови світу пройшли довгий шлях змін, і ця подорож ще не скінчилась.

Спілкуючись, ми надаємо та отримуємо інформацію, яка повинна якнайточніше висловлювати наші думки, тому, для більшої зручності мова постійно прагне спрощення та експресії. Для яскравого вираження свого сприйняття зовнішнього та внутрішнього світів люди використовують багато мовленнєвих прийомів. Одним з таких прийомів є використання у мові звуконаслідувальних слів або, як їх ще називають, ономатопей.

На сьогоднішній день ономатопеї мають високу вживаність по всьому світу. Ономатопоетичні слова можуть сильно відрізнитись одне від одного в різних мовах. І це розмаїття є відображенням унікальності кожної мови.

Китайська мова особливо цікава з точки зору дослідження ономатопей, оскільки має великий об'єм досліджуваного матеріалу. Вони досить часто вживаються в повсякденному житті, публіцистиці та художній літературі, і вважаються однією з характерних рис китайської мови. У пропонованій кваліфікаційній роботі магістра розглядаються особливості явища ономатопей в сучасній китайській мові, її структурно-семантичний та функціональний аспект.

Актуальність пропонованої теми зумовлена загальним спрямуванням сучасної лінгвістики до аналізу лексичного складу мови. Крім того, китайська мова продовжує розвиватися та поповнюватися новими ономатопеями, знання яких необхідне для перекладачів та лінгвістів у будь-якій сфері діяльності. Тому тим, хто вивчає китайську мову слід приділяти особливу увагу цьому мовному аспекту, оскільки ономатопея є невід'ємною частиною китайського способу мислення. Особливості ономатопей зумовлені вражаючою кількістю лексики в китайській мові та її частотою вживання, а також обумовлені їх активним використанням у китайській мові.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення структурно-семантичних особливостей китайської оноματοпеїчної лексики та опис механізму їх функціонування в сучасній китайській мові.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити загальні теоретичні аспекти вивчення звуконаслідувань в роботах лінгвістів у галузі оноματοпеї;
- прослідкувати за історією дослідження оноματοпей;
- проаналізувати звуконаслідування як самостійний клас слів в системі китайської мови та визначити їх класифікацію;
- дослідити структурно-семантичні особливості оноματοпеїчної лексики в сучасній китайській мові;
- провести експериментальне дослідження звуконаслідувань на основі китайської та українських мов;
- з'ясувати функціональні особливості звуконаслідувань у китайській мові.

Об'єктом дослідження пропонованої роботи є оноματοпеїчна лексика китайської мови.

Предметом дослідження є структурно-семантичні та функціональні особливості оноματοпеїчної лексики сучасної китайської мови.

Матеріал дослідження становили представлені в лексикографічних джерелах звуконаслідувальні одиниці китайської мови загальною кількістю 81 одиниця.

Специфіка теми, завдань і аналіз матеріалу для написання пропонованої роботи передбачають використання таких **методів дослідження**: метод суцільної вибірки – для збирання фактичного матеріалу; історичний метод – для прослідкування історичного розвитку оноματοпей в китайській мові; структурний метод – для дослідження характеристик впорядкованої системи оноματοпеїчних одиниць і визначення відносин і зв'язків між ними; метод порівняльного аналізу – для визначення схожості і відмінності між оноματοпеїчними одиницями української та китайської мов; метод

узагальнення – для ототожнення інформації та створення загальних висновків; метод кількісних підрахунків – для підрахування ономаіопеїчних одиниць.

Наукова новизна пояснюється вибором об'єкту дослідження і засобів його вивчення. Вперше звуконаслідуванням приділена така пильна увага за останній недовгий проміжок часу. Також наукова новизна пропонованої роботи полягає в тому, що в ній представлені матеріали на прикладі різних класифікацій та лексичних досліджень явища ономаіопеї та визначення структурно-семантичної властивості ономаіопеїчних одиниць в сучасній китайській мові.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в можливості використання результатів та матеріалів дослідження при подальшій розробці вирішення проблем ономаіопеї, використання її матеріалів у вузівському викладанні, лексикологічних дослідженнях, при підготовці посібників і читанні спецкурсів з лінгвістики, лексикографії та загального мовознавства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи було висвітлено на міжнародній студентській науково-практичній відеоконференції: “Ad orbem per linguas. До світу через мови” (Київ, 2021).

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, резюме китайською мовою та двох додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи — 76 сторінок, основний зміст викладено на 66 сторінках.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Поняття ономатопеїчної лексики в загальному мовознавстві

1.1.1. Історія дослідження ономатопеїчної лексики.

Однією з традиційних проблемних галузей мовознавства, що з давніх часів викликала і продовжує викликати найгостріші суперечки як філософів, так і теоретиків мови, є ономатопеїчна лексика. Ономатопи не раз ставали об'єктом дослідження вчених, їх систематизація і вивчення проводилися в різних напрямках. Проблема зв'язку звуку і значення здавна займала розуми таких мислителів, як Фома Аквінський, Ж. Ж. Руссо, Р. Декарт, М. В. Ломоносов. З XVII по XIX століття вивчення ономатопей та звукосимволізму було безпосередньо пов'язано з розробкою питань щодо походження природної мови (Й. Г. Гердер, В. Гумбольдт), де визнавалася принципова вмотивованість мовного знаку. Суть теорії звуконаслідування, що бере початок у «найдавнішій семіотичній дискусії про природу імен, теорії «фюсей», викладена у Платона в діалозі «Кратил» (полягає в тому, що ««без'язика людина», чуючи звуки природи, намагалась імітувати ці звуки своїм мовним апаратом» (Мечковська, 2004, с.152).

Ономатопеїчна лексика передбачає умовне відтворення (репродукцію, копіювання) звуків природи і звучань, що супроводжують деякі процеси (тремтіння, сміх, свист тощо), а також криків тварин. Ономатопеїчна лексика утворює слова, звукова оболонка яких у тій чи іншій мірі нагадує предмети чи явища, тобто це умовне відтворення звуків природи, криків тварин тощо. Надалі поняття звуконаслідування та ономатопеї вивчалось в безпосередньому зв'язку з феноменом звукосимволізму, що порушує питання вмотивованості мовного знаку. У 20-х роках XX століття з'явилася робота О.Есперсена (1958), в якій він дослідив звукосимволічну природу голосного «і». Слідом за ним вивченню звукосимволізму присвятили свої праці такі зарубіжні та вітчизняні

дослідники, як Р. Браун (1959), С. Ньюмен (1933), С. В. Воронін (1990), А. М. Газов-Гінзберг (1965) та інші. Розробка теорії дитячої мови, деякі аспекти стилістики, поетики та лінгвістичної типології, експериментальної психології та психолінгвістики також вимагають звернення до дослідження ономафій. У 70-80 рр. звуко символізм став розглядатися також у рамках фоносемантики, що вивчає звуконаслідувальну систему мови з просторових і часових позицій.

З вивченням семантичних і граматичних особливостей дієслів звучання, що володіють вторинної звуконаслідувальною вмотивованістю, пов'язані роботи В. Г. Гака (2000), О. В. Падучевої (2004), В. С. Третьякової (1985) та інших авторів.

Значний внесок у вирішення питання про довільність (мимовільність) мовного знаку внесла психолінгвістика. Залучаючи об'єктивні психолінгвістичні методи дослідження, вчені змогли довести існування універсальних підсвідомих об'єктивних психологічних асоціацій у носіїв споріднених і неспоріднених мов. Це, насамперед, досліди Ш. Цуру і Г. Фріза (1933) на матеріалі англійської та японської мов, а також схожі дослідження англійської, гінді, китайської, чеської мов.

Більшість з перерахованих вище дослідницьких робіт стали джерелами теоретичного матеріалу для інших досліджень. Так, наприклад, стаття О.Н. Тихонова (1981) та дослідження П.П. Шуби (1998) слугували матеріалом для ідентифікації звуконаслідувань як частин мови і виявлення їх фундаментальних відмінностей від вигуків та інших частин мови. Монографія С. В. Вороніна (1982) представила великий матеріал для виявлення акустичних особливостей ономафій, акустичної класифікації та ідентифікації фонестем в системі мови. Тут же був виявлений матеріал, пов'язаний із звуконаслідувальною теорією походження мови, де автор висуває аргументи «за» і «проти» цієї теорії, кажучи, що «мова має образотворче походження» (с. 132). А.М. Газов-Гінзберг наводить такі типи слів, які виражають звуконаслідувальний характер людської мови:

1. Відтворення природних звуків, супутніх життєдіяльності людського організму (вигуків у вузькому значенні – «внутрішнє звуконаслідування»);

2. Наслідування звуків навколишньої природи («зовнішнє звуконаслідування»);

3. Озвучування первісно беззвучних «наслідувальних рухів рота і носа», тобто явище кінеміки у сучасній психофізіології;

4. «Лепетні дитячі слова», де найбільш легкі для дитини звукосполучення стають позначеннями різних предметів і явищ. Як зазначає сам дослідник, останній витік мав найменше значення (с. 3-4).

З різними поглядами на проблеми перекладу звуконаслідувальних одиниць як особливих явищ у лінгвістиці і перекладознавстві допомагають ознайомитися праці Л. А. Горохової (2000), Н. Г. Румак (2007), та інших дослідників, в яких порушуються питання класифікації ономатоїв, а також проблеми адекватної передачі звуконаслідувань і фонетем за необхідності досягнення максимальної еквівалентності початкового тексту і тексту перекладу.

Ономатопейчна лексика характеризується значною довільністю мовця, що зумовлено його акустичними та артикуляційними можливостями, а також особливостями його образного звукосприймання та звуковідтворення. Вона формується на основі своєрідної кореляції між сприйнятими людиною звуками і фонетично-виражальними можливостями мови. Питання про належність до певної частини мови, на наш погляд, є неминучим при вивченні ономатопейчної лексики, оскільки таке мовне явище неоднозначне і специфічне. Постійний процес лексикалізації ономатоїв ускладнює їх виокремлення з-посеред інших одиниць, часто потребує етимологічного аналізу.

Поняттям ономатопейчної лексики в китайській мові охоплено значно більше лексичних одиниць, ніж в індоєвропейських мовах. Ономатопоетична лексика має низку ознак, що виділяють її як семантичний клас, до того ж практично не обмежена наслідуванням звукових явищ позамовної реальності, однак вона містить зображення зорового й інших сенсорних відчуттів,

механічних дій, динамічність станів, психологічних та інших характеристик людини.. До того ж ономатопеїчна лексика все ще залишається одним із продуктивних засобів словотвору сучасної китайської мови, оскільки випадково створені ономотопи згодом поступово входять у загальне мовлення.

1.1.2. Загальні проблеми ономатопеїчної лексики.

Ономатопея (*гр. *onomatopoeia* – звуконаслідування*) – імітація засобами мови різних позамовних звукових явищ («дзижчати», «гавкати», «кудкудакати», «туркотіти» тощо). Прямий вияв ономатопеї як зв'язку звучання і його змісту спостерігається в казках, загадках, скоромовках. У художньому тексті ономатопея як евфонічна фігура вживається рідко (Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко, 2007, с. 508).

Якщо ономатопеїчна лексика на перших етапах свого виникнення позначало лише одне конкретне звукове явище і в мовленні вживалося тільки з його назвою, то надалі це значення переносилося на позначення звучань інших предметів чи істот. Таким чином, відбувалися процеси узагальнення значення та поступового відхилення звучання від початкового джерела. Ономатопеїчна лексика ставала багатозначними словами, що поступово призводили до відхилення значення слів від початкового звукового образу. Образ звуку ставав найменш вираженим, а значення набувало все більш умовного характеру.

Ономатопеїчна лексика представляє особливий інтерес для філософії мови та семіотики. На відміну від більшості мовних одиниць, ономотопи постають як іконічні знаки (тобто знаки, що безпосередньо відтворюють суттєві ознаки об'єкта) (С. В. Воронін, 1982). Насправді, для звичайних слів є характерним випадковий або довільний зв'язок між значенням та формою: той факт, що предмет, з якого п'ють пиво, відзначається українською з допомогою послідовних звуків «келих», ніяк не пов'язаний з будь-якими властивостями цього предмету. Такі знаки називаються невмотивованими, оскільки їх форма, звуковий образ, не має жодних мотивацій та причин для того, щоб бути саме

такою. Навпаки, звуковий склад звуконаслідувань не випадковий: він вмотивований відповідним звуком зовнішнього світу (с. 23 – 24).

Отже, ономатопои надзвичайні вже у тому, що володіють прямою схожістю зі звуками навколишнього світу. Як каже С. В. Воронін, для деяких з них є характерною нестандартність звукового образу; наприклад, в українському слові «*апчхи*» використовується поєднання трьох приголосних звуків, що є рідкістю для української мови. Ще одна особливість полягає у тому, що є вони часто мають фонетичні варіанти: наприклад, гавкання собаки передається за допомогою звукових послідовностей: «*вав-вав*», «*гав-гав*», «*гирр*», «*дзяв*», «*скав*» (с. 16–18).

З іншого боку, С. В. Воронін наполягає, що ономатопеїчна лексика є одиницею мови і використовує звуковий склад мови, тому вона не може бути повністю ідентична природнім звукам. Кожна мова по-своєму освоює звучання зовнішнього світу, і звуконаслідування різних мов не співпадають одне з одним, хоча не рідко мають схожість. Наприклад, російському «*кукареку*» відповідає дуже схоже слово у французькій мові «*cocorico*» – і зовсім не схоже в англійській: «*cock-a-doodle-doo*». Швидше за все, одна із причин невідповідності звуконаслідувань у різних мовах приховується у тому, що самі звуки-джерела, як правило, мають складну природу, і оскільки точна імітація їх засобами мови неможлива, кожна мова обирає одну із складових цього звуку як зразок для наслідування (с. 24–28).

Кількість ономатопей у конкретній мові є відкритою. Зазвичай, є група узвичаєних та вживаних звуконаслідувань, які навіть можуть входити у словники. Однак окрім них в мові зустрічаються й інша ономатопеїчна лексика, утворювана за потреби, коли людина стикається з новими, незвичними для неї звуками зовнішнього світу.

Склад ономатопей, характерних для тієї чи іншої мови, сильно відрізняється залежно від особливостей культури та географічного осередку проживання того народу, який говорить цією мовою. В українській мові наприклад, немає ономатопеї на позначення звуку летючої стріли, а в одній з

мов південноамериканських індіців є: «*торо тай*». Вигук «*тхее*» в іншій мові Південної Америки передає звуки каное, що б'ється об берег. В одній із мов Папуа Нової Гвінеї є лексика для позначення шуму моря: море опускається і підіймається: «*буху баха і*». А в одній північно-африканській мові є спеціальне слово, що позначає звук тиші: «*халь*». У деяких мовах є окрема група так званих дієслівних звуконаслідувань. Ці слова використовуються в реченні в ролі присудка, однак не мають ніяких граматичних ознак звичайних дієслів – часу, способу, особи, числа і т. д. Як правило, вони означають різкі рухи: «бульк у воду»; «бабах із рушниці»; «вовк зубами клац» (С. В. Воронін, 1990).

Однак існують і звичайні дієслова, які мають звуконаслідувальну природу. Для деяких із них, наприклад для «ляскати» або «хлопати», є відповідні звуконаслідування – «*лясь*», «*хлоп*», однак для більшості такої відповідності немає. В мові суахілі є спеціальні звуконаслідувальні дієслова зі значеннями «падати у пісок», «падати в воду», «падати у бруд», «падати» (про водоспад), «падати» (про монетку), «падати» (про гілку) (С. В. Воронін, 1990).

С. В. Воронін (1990) зазначає, що мовознавці люблять знаходити відповідності між фонетичним образом таких дієслів і звуком–зразком. Наприклад, дослідники угорської мови стверджують, що свистячі та шиплячі приголосні у цій мові є у словах, що передають свистячі та звуки деренчання (шипіти, смоктати, шмигнути, шарудіти, шепотіти, вити), звуки високого тону часто передаються голосним і (тріщати, кувікати), а носові приголосні м і н нерідко зустрічаються у словах, що передають переривчасті та приглушені звуки: бормотіти, говорити під ніс (с.109–126). Існує навіть окремий розділ в лінгвістиці, присвячений дослідженню відповідностей між типом звуку та типом сенсу; це явище називають звуко символізмом або звуковідтворенням. Наприклад, в мовах Західної Африки, де голосні розрізняються тонами, високий тон є характерним для слів, що означають щось маленьке, тонке або вузьке, а низький – велике, товсте або широке. Такі слова, звісно, не можна назвати звуконаслідуванням, але вони теж мають форму, яка мотивована

змістом. Деякі дослідники припускають, що є загальні, універсальні для усіх мов світу зв'язки між звуком та значенням (с. 101–102).

Давно було помічено, що звуконаслідування є одними із перших слів у маленьких дітей. Багато дітей позначають собаку словом «*вав*», а машину «*бі-бін*» або «*дир-дир*». Зазвичай це пояснюється тим, що, маючи очевидний зв'язок між формою та змістом, вмотивовані знаки легше засвоюються.

Безсумнівно, оволодіння певним мінімумом ономапопеїчної китайської лексики є умовою для ефективного взаємопорозуміння і спілкування з носіями цієї мови, чіткого сприйняття усних та писемних текстів, що належать до різних функціональних стилів мовлення, а особливо тих, де така лексика трапляється доволі часто, зокрема розмовного і літературно-художнього.

1.1.3. Основні підходи до визначення ономапопеїчної лексики.

У мові міститься велика кількість звукозображувальної лексики і слова, які називаються ономапопи, що досить широко використовуються в спілкуванні. С.В. Воронін (1990) визначає звуконаслідування, як умовну словесну імітацію звуку навколишньої дійсності засобами цієї мови. Це мотивований зв'язок між фонемами слова і звуковою ознакою денотата. Звукова форма таких слів, як українське «*гав-гав*», «*чірік-чірік*», «*ква-ква*», і англійські «*теow*», «*сискоo*», «*cock-a-doodle-doo*» і т.д., безпосередньо підказує їх значення (с. 115).

У сучасній лінгвістиці термін «ономапопея» вживається для позначення безпосередньої імітації звуків нелінгвістичної природи шляхом комбінації відповідних сегментів, які добираються з інвентарю фонем певної мови.

Деякі дослідники включають в групу ономапопів також ономапопеїчні імена, літери, які багато раз повторюються, заміну літер з метою імітації акценту, а також використання великих літер для вираження важливості або щоб підкреслити гучність сказаного. Однак віднесення цих одиниць мови до ономапопеїчної лексики є питанням вкрай суперечливим. У зв'язку з цим, у пропонованому дослідженні розглядаються ономапопи в традиційному їх

розумінні, яке спирається на більшість дослідників, які займаються цим питанням.

Існує також суперечлива точка зору, що ономатопеїчну лексику в сукупності всіх ознак слід віднести до відокремленої, самостійної лексико-граматичної категорії, в зв'язку з тим, що її не можуть віднести до жодної з існуючих частин мови.

На сьогодні існують дві протилежні думки: відповідно до першої, ономатопи не є лексичними одиницями; однак існує й інша, як здається, єдина вірна думка: незважаючи на те, що звуконаслідування не мають номінативної функції, вони є повноцінними словами і мають лексичне значення. Також, вони вживаються в якості засобів спілкування, наділеними звуковою інформацією. На думку А. М. Тихонова, в системі частин мови звуконаслідування виступають як самостійні, особливі розряди слів. Він вважає, що значення в звуконаслідуваннях є, і воно виражається в звуках. Отже, характерною особливістю ономатопеї є те, що звук (наприклад, який видає тварина) знаходиться в безпосередньому зв'язку з відповідним йому звуконаслідувальним словом. Однак трапляються випадки, коли цей зв'язок відсутній.

Б.А. Серебренніков (1988), впевнений, що люди різних національностей чують звуки по-різному. Як приклад він наводить звукове вираження свисту в латинській (за допомогою поєднання s і b в слові *sibolare*), німецькій (за допомогою поєднання губних приголосних pf – *pleifen*) і татарській мовах (за допомогою фонем з – свистіти / сизгирирга) (с. 67). Таким чином, критерієм появи в мові нових звуконаслідувань є різна здатність людей сприймати один і той самий звук.

У своїй роботі «Сопоставительный анализ системы звукоизобразительных средств итальянского и русского языков» (2009) Т.С. Белова говорить про здатність звуків і звукобукв формувати асоціативні зв'язки не тільки рідною мовою, а й іноземною. При сприйнятті незнайомого слова, ми, в першу чергу, чуємо його звучання або бачимо графічний вигляд. У

результаті цього цілком природно, що ми можемо намагатися пов'язати значення слова з його звучанням або побудувати асоціативні зв'язки зі словами рідної мови (с. 85). Утворення асоціативних зв'язків зі словами як рідної, так і нерідної мови залежить від деяких факторів, а саме - артикуляційно-акустичних особливостей самих звуків і наявністю схожою за звучанням лексики рідної мови (Нуруллова, 2013, с. 66).

Таким чином, цілком зрозуміло, що зважаючи на різноманіття природних звуків звуконаслідувальні слова передають ці звуки неоднаково. Наприклад, людьми більш точно передаються найпростіші звуки, що призводить до виникнення співпадаючих в різних мовах звуконаслідувальних слів, (звук мукання корови однаково передається в українській – «му», російській – «му», англійській – «*too*» та китайській – «*哞哞*» mōumōu). Для імітації складних звуків в різних мовах використовується різноманітний, існуючий в них, звуковий арсенал, тому ці звуки передаються лише приблизно. В. Скалічка (1967) легко пояснює це тим, що «звуки мови є елементами мовної системи, звуки ж зовнішнього світу є складовою частиною системи реального світу» (с. 112). При цьому звуконаслідувальні слова разом із зображенням звуків, які властиві предметам, висловлюють почуття носія мови, передають його відчуття і емоції. Це відрізняє звуконаслідувальні одиниці, створювані одними лексичними одиницями, від описового образу, створюваного іншими лексичними одиницями.

За цілком доречним твердженням Е. Сепіра (1993) , звуконаслідування не породжуються природою, а тільки впроваджуються нею. Саме з цієї причини один і той самий акустичний образ по-різному відображається в різних мовах. Вибір тієї чи іншої фонемі для кожного звуконаслідувального слова визначається двома факторами: з одного боку, акустичними особливостями денотата, а з іншого — артикуляційно-акустичними властивостями реалізації самої фонемі.

Ономатопейчна лексика складає значну частину нашого активного словникового запасу, важливо зазначити, ономатопи часто вживаються на означення різних явищ, що можуть мати деяку подібність у значеннях. З одного боку, це скорочує кількість ономатопів необхідних для мови, а з іншого - удосконалює процес їх вивчення, адже для розуміння значення подібного звучання та викликаних ним асоціацій потрібне широке коло явищ.

1.2. Особливості класифікації ономатопейчної лексики

У китайській мові присутня величезна кількість звуконаслідувальних слів – 象声词. Вони активно використовуються як в усному мовленні, так і в писемній мові. Звуконаслідувальна лексика китайської мови вирізняється неймовірною різноманітністю, що пояснює наявність декількох видів їх класифікацій.

О.П. Фролова (1998) в своїй роботі за шляхом відтворюваного звуку ділить ономатопи на дві великі групи:

1. Лише звуконаслідувальні слова, що імітують ті звуки, які відтворюють люди, тварини, комахи та інші живі істоти.
2. Імітація різних звуків природи, навколишнього середовища і різних шумових ефектів (с. 21).

У свою чергу, В. Ю. Вашкявічус (2011) поділяє ономатопи на три групи:

1. Ономатопи групи живої природи (звуки відтворюються ссавцями, птахами і комахами).
2. Ономатопи групи неживої природи і артефактів.
3. Ономатопи групи звуків, що відтворюються людиною (с. 12-13).

Існує й більш складна класифікація ономатопів китайської мови. Згідно роботи «汉语拼音和正词法» – «Фонетика і орфографія китайської мови» Інь Бінь Юна (1990), звуконаслідування в китайській мові насамперед поділяються залежно від їх походження.

Перша група становить ономато́пи, що виникли ще в класичній літературі китайської мови і збереглися в письмовому вигляді до наших днів, наприклад:

«流水潺潺» liúshuǐ chánchán – дзюрчання води;

«书声琅琅» shūshēng lángláng – звук при читанні книги вголос

Форма таких звуконаслідувань незмінна, вони частіше використовуються в письмовій мові і завжди позначені тонами при написанні пін'їнь.

Друга група – ономато́пи, що виникли в сучасній китайській мові. На думку Інъ Бін Юна, ці звуконаслідування не мають конкретних тонів, закріплених за їх ієрогліфами, тому пін'їнем вони підписуються без тонів. Можливо, саме тому більшість звуконаслідувань в сучасній китайській мові вимовляється першим тоном (с. 451–452).

Поряд із вищенаведеною класифікацією ономато́пів ми можемо побачити й інші підходи до виділення груп та підгруп ономато́пеїчної лексики, наприклад, А. В. Дудніков (2001) пропонує таку класифікацію ономато́пей за характером звуків, які імітуються:

1. Слова, що імітують голоси птахів : «ку-ку», «кука-ре-ку», «чик-чирик».
2. Слова, що імітують голоси тварин: «хрю-хрю», «гав-гав», «му-у-у-у».
3. Слова, що імітують звуки, які не належать до живих істот: «тук-тук», «бах-ба-бах».

Для створення класифікації звуконаслідувальних слів С.В. Воронін (2006) виділив основні типи звучань і співвідніс їх з основними типами фонем. Так, для аналізу звучання ономато́пів ним були спочатку вивчені можливі типи денотатів, через що він виявив, що в природі зустрічається низка основних параметрів звучань, які можуть бути передані тими чи іншими засобами мови.

Згідно з цією класифікацією, ономато́пи діляться на три класи, а також на типи всередині кожного класу:

1. Інстанти (удари);
2. Континуанти (неудари);

3. Фреквентативи (дисонанси) (с. 46).

Інстанти або удари мають спільну модель творення: – «проривний приголосний + короткий голосний + проривний приголосний». По висоті і інтенсивності голосного розрізняють миттєві шумові інстанти і тоношумові удари. Останні містять часто в своєму складі сонорні приголосні та можуть позначати звукові явища, що характеризують булькання і ляскання.

Континуанти або неудару завжди мають в основі інтенсивний кореневий голосний. Розрізняють такі континуанти:

1. Тонові континуанти, в будові яких відсутній шумовий елемент. Такі типи звучання вводять звуки бекання, мукання, гудіння.
2. Тоношумові неудару, що використовуються для позначення шумового неудару, наприклад, дзижчання.
3. Чисто шумові, в складі яких є глухий фрикативний приголосний. Такі одиниці позначають рух повітря, шепіт, шипіння, свист, шелест, рух води. Іншими словами, даний вид слів передає шум в «чистому» вигляді (с. 47).

Фреквентативи або дисонанси позначають швидку послідовність ударів. Фонетичним корелятом дисонансу є вібрент / r /. С.В. Воронін (1998) в цьому класі також розрізняє кілька типів звучань:

1. Чисті фреквентативи, денотатом яких є тріскучий звук, гуркіт, стрекотіння.
2. Фреквентативи квазіінстанти можуть будуватися за моделлю інстантів. Найчастіше вони служать для позначення швидкої послідовності ударів, швидкого чергування ударів. Звуковий ефект квазіінстантів спрямований на підвищене роздратування слуху. Дані типи вводять звуки розривання матерії, розламування твердого тіла, дряпання.
3. Квазіконтинуанти, які в свою чергу поділяються на
  - тонові (передають шум моря, дряпання);
  - тоношумові (позначають шипіння, потріскування);
  - чисто шумові (передають шурхіт і човгання) (с. 44–66).

1.3. Поняття ономотопеї в китайській мові

Ознайомившись з основними працями китайських лінгвістів першої половини ХХ ст. можемо зробити висновок, що китайські граматисти або взагалі не розглядали питання звукозображення, або описували звукосимволічні слова (ідеофони) разом зі звуконаслідуваннями (ономотопеями) та вигуками. Досі залишається невирішеним питання класифікації ономотопеїчної лексики у китайській мові. Автори праці “Сучасна китайська мова. Службові слова” (“现代汉语。虚词”), пропонуючи короткий опис історії вивчення звуконаслідувань у Китаї, однією із основних проблем називають недостатню розробку понятійного і категоріального апарату (2000, с. 18). Вивчаючи звукозображальні слова, китайські лінгвісти переважно іменують їх ономотопеїчними і вводять в обіг такі терміни: “象声词 xiàngshēngcí”, “拟声词 nǐshēngcí”, “表音词 biǎoyīncí” тощо. При цьому варто зазначити, що за останні роки в роботах, присвячених звуконаслідуванням, китайські вчені найчастіше послуговуються тільки двома з них: “象声词 xiàngshēngcí” та “拟声词 nǐshēngcí”. Вони хоча і зазначають, що, як правило, не існує прямого зв’язку між формою звучання слова та його значенням, але щодо звукосимволічних і звукозображальних слів це твердження не визнають справедливим. Чжу Десі каже, що оскільки звуконаслідування є звуками природи або ж дуже схожими на наявні звуки в навколишньому світі, то це дає підстави вважати, що “прямий зв’язок між звучанням слова та його значенням не є повністю довільним” (1982, с. 43).

Другою, безсумнівно, важливою проблемою залишається місце звуконаслідування в системі частин мови сучасної китайської мови.

У праці “Основи китайської граматики” Ван Ляоі (1954) розглядає звуконаслідування як експресивно-стилістичний засіб для створення яскравих і живих образів. У запропонованій ним системі частин мови звуконаслідування

не були виділені в окремий клас слів, хоча було розроблено їх класифікацію за структурою і кількістю складів.

У 1957 р. у КНР вийшла праця “Грамматика сучасної китайської мови” (“现代汉语语法”) Чень Шунуна (1957) де автор пропонує цікаве вирішення цієї проблеми. Називаючи оноματοпоетичні слова “звуконаслідувальними прислівниками” (“象声副词 xiàngshēngfùcí”), автор пише, що “здебільшого прислівники є означенням до дієслова і прикметника, але серед них можна виділити групу слів, які можуть бути означенням до прислівника, словосполучення або цілого речення. До них належать слова зі значенням часу, ступеня, меж, модальності, заперечні прислівники та звуконаслідування” (с. 121). Автор називає “звуконаслідувальні прислівники” найбільш численною групою слів серед прислівників. За структурою вони бувають одно-, дво-, три- і чотирискладові. Односкладові звуконаслідувальні прислівники оформлюються часткою 的 de, іноді сполучаються зі словами 一声 yīshēng, 一向 yīxiàng. Двоскладові – можуть складатися з двох різних складів, а також із двох однакових. Такі звуконаслідувальні прислівники вживаються так само, як і односкладові. У тих випадках, коли односкладове або двоскладове звуконаслідування стоїть перед словом зі значенням “звук”, воно використовується як прикметник. Чотирискладові звуконаслідування іноді виконують функцію присудка, а також можуть бути оформлені часткою 的 de і тоді виступають в ролі додатка (с. 130).

Дослідники Лі Цзіньсі та Лю Шичжу, автори посібника з граматики сучасної китайської мови “汉语语法教材” (1959), розвивають уже відоме положення про те, що звуконаслідування є підкласом вигуків. Об’єднуючи звуконаслідування та вигуки, вчені помітили подібність цих двох груп: 1) звуконаслідування і вигук імітують звук; 2) можуть виконувати функцію еквівалента речення. Але є й відмінності: 1) звуконаслідування, на відміну від вигуків, не передають емоцій; 2) незважаючи на те, що звуконаслідування можуть виконувати функцію еквівалента речення, частіше вони виступають у

функції членів речення, наближаючись за своєю природою до прикметників і прислівників (с. 503).

На початку 80-х рр. із розвитком нелінійної ритміки та метрики, вчені (Чжен Деган, Цзян Фань, Чжу Десі) звернули увагу на особливі функції звукозображальних слів і запропонували розглядати їх як окремий клас повнозначних слів. Основним доказом цього є властивість звуконаслідувань самостійно виконувати синтаксичні функції у реченні. Наприклад, у статті Чжена Дегана і Цзяна Фаня “Звуконаслідувальні слова у сучасній китайській мові” “现代汉语象声词” (1986) зазначається, що, оскільки звуконаслідування виконують синтаксичні функції, тобто можуть виступати в ролі означення до іменника, означення до дієслова, присудка, а також можуть бути самостійним реченням, то вони утворюють клас повнозначних слів (с. 4).

Справжнім відкриттям стала стаття Чжу Десі “Структура дубльованих звуконаслідувальних слів пекінського та чаоянського діалектів” “潮阳话和北京话重叠式象声词的构造” (1982), в якій дослідник на основі порівняння ономапоєї пекінського та чаоянського діалектів вперше розкрив похідні закони одно-, дво- та чотирискладових звуконаслідувань пекінського діалекту з позиції їх утворення. Пізніше Ван Хунцзюнь (1996) та Ши Юйчжи (1995) під впливом нелінійної теорії фонетичної системи, незалежно один від одного, вивели загальний закон “тьмяності на початку і яскравості наприкінці” звуконаслідувальних слів китайської мови, визначивши в подальшому типи чергувань ініціалей та фіналей у китайських ономапоах.

Як бачимо, питання про місце звуконаслідувань у системі частин мови і про те, до якої категорії слів китайської мови вони належать, залишається суперечливим. Так, Ма Чуньлін (2002) вважає ономапоєю скоріше особливим підкласом прикметників, тимчасом Чжу Інгуй (2006) відводить їм незалежне місце серед частин мови, розробивши внутрішньовидову їх класифікацію із описом граматичних функцій.

Го Шуфень (1993), зіставляючи китайські та російські ономапеї, дійшов висновку, що звуконаслідування в китайській мові мають нормовану структуру, є значно чисельнішими та мають широку сферу застосування, ніж у російській мові. Але сильнішими експресивно, з більш розвиненою похідною функцією є словотвірні можливості ономапів у російській мові. Визначаючи синтаксичні функції звуконаслідувань однаковими в обох мовах, автор називає їх властивість виступати як додатком, так і обставиною (с. 23–26). Зіставляючи вигуки російської та китайської мов, Сюй Фенцай (1996) підтвердив факт існування зв'язку звучання слова з його значенням на прикладі цього особливого мовленнєвого явища, виокремлюючи вигуки в особливий клас мови, що є ані повнозначними, ані службовими словами (с. 38 – 44). Виходячи зі стилістичної функції, які виконують звуконаслідування, Вей Іжун (2003) їх зіставив також у російській і китайській мовах.

Підсумовуючи, зазначимо, що проаналізовані погляди як східних мовознавців, так і європейських на проблему звукозображення є ґрунтовною базою для подальших досліджень у сфері проблеми мотивованості/немотивованості мовного знака, а невирішені проблеми стають науковими засадами для міждисциплінарних пошуків їх розв'язання.

Перспективами подальших досліджень є вивчення ономапеїчної лексики китайської та української мов у структурно – семантичному і функціональному аспектах.

1.4. Методика дослідження ономапеїчної лексики в китайській мові

Ефективність і успішність наукового дослідження значною мірою визначається правильністю вибору методів наукового дослідження. Науковий метод це — сукупність встановлення параметрів, структури, інших характеристик досліджуваних об'єктів.

Метод об'єднує суб'єктивні і об'єктивні моменти пізнання. Метод об'єктивний, оскільки в теорії, що розробляється, дозволяє відобразити дійсність і її взаємозв'язки. Таким чином, метод є програмою побудови і практичного вживання теорії. Одночасно метод суб'єктивний, оскільки є знаряддям мислення дослідника і як таке включає його суб'єктивні особливості.

Загальнонаукова методологія використовується в усіх, або переважній більшості наук, оскільки будь-яке наукове відкриття має не лише предметний, але і методологічний зміст, спричиняючи перегляд існуючого понятійного апарату, передумов, підходів до інтерпретації матеріалу.

У нашому дослідженні ми використали такі методи: метод суцільної вибірки – для збирання фактичного матеріалу; історичний метод – для прослідковування історичного розвитку онома топів в китайській мові; структурний метод – для дослідження характеристик впорядкованої системи онома топеїчних одиниць і визначення відносин і зв'язків між ними; метод порівняльного аналізу – для визначення схожості і відмінності між онома топеїчними одиницями української та китайської мов; метод узагальнення – для ототожнення інформації та створення загальних висновків; метод кількісних підрахунків – для підрахування онома топеїчних одиниць.

Метод суцільної вибірки. Якщо об'єктів, які підлягають дослідженню, багато, то використовують вибіркового метод (вибірку). Застосовуючи цей метод, можна отримати достовірні результати, які не більше ніж кращий і від результатів складного і трудомісткого наукового дослідження. Цей метод передбачає виокремлення термінологічних одиниць із фахових текстів та термінологічного масиву суміжних галузей із метою формування фактичного матеріалу дослідження (Шелов, 2003).

Історичний метод. Історичний метод — метод дослідження, заснований на вивченні формування, виникнення і розвитку об'єктів в їх хронологічній послідовності. Завдяки історичному методу ми можемо досягнути поглиблене розуміння суті проблеми і отримати можливість формулювати більш обґрунтовані рекомендації по новому об'єкту. Історичний метод також може

бути використаний при дослідженні суспільного життя, об'єктів природи та різних явищ, науки, техніки тощо (Богдашина, 2009).

Структурний метод. Структурний метод – це метод аналізу мовних явищ лише на основі зв'язків і відношень між мовними елементами. Цей метод спеціалізується тільки на основі відношень та зв'язків між мовними елементами. Предметом вивчення структурного методу є мова як цілісна функціональна структура, її елементи та частини, які пов'язані між собою системою лінгвальних відношень. Цей метод вивчає саме внутрішню організацію мови, а тому він є не тільки актуальним, а й необхідним для дослідження (Кочерган, 2006).

Метод порівняльного аналізу. Порівняльний аналіз — виявлення і пошук, визначення властивостей та характеристик на основі зібраних статистичних даних або емпіричних досліджень окремих об'єктів або явищ. Використовуються з метою встановлення логічних закономірностей які впливають на досліджувані об'єкти або явища, і пошуку переваг та вразливостей які можуть виявлятися під впливом факторів. Суть цього методу відносно проста: порівняння окремих соціальних явищ і процесів з метою виявлення їх схожості та відмінностей. Наприклад, в цій роботі в нашому дослідженні ми порівнюємо ономатопеїчну лексику китайської мови з ономатопами української (Каламбет, 2015).

Метод узагальнення. Метод узагальнення – це метод наукового пізнання, за допомогою якого фіксуються загальні ознаки та властивості певного класу об'єктів та здійснюється перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального. Найпростіші узагальнення полягають в об'єднанні, групуванні об'єктів на основі окремої ознаки (синкретичні об'єднання). Складнішим є комплексне узагальнення, при якому ряд об'єктів з різними основами об'єднуються в єдине ціле (Ковальчук, 2005).

Метод кількісних підрахунків. Метод кількісного підрахунку зводяться до простого рахування частоти вживання мовних одиниць. В нашій роботі ми

використали кількісний підрахунок уживаності ономатоїв, оскільки багатство ономатоїчної лексики певним чином характеризує китайську мову.

Вибір наукових методів зумовлений передусім специфікою наукових досліджень, їх використання на різних етапах наукового пошуку дає змогу зібрати необхідний фактичний матеріал, опрацювати його належним чином, інтерпретувати результати обробки і зробити висновки, тому набір наукових методів та методик повинен був забезпечити адекватне виконання кожної стадії проведеного дослідження.

Тому можна зробити висновок, що, як було зазначено раніше, методи лінгвістичних досліджень допомагають дослідити різні аспекти мови, прийти до певних висновків, що є основною метою будь-якого дослідження.

Висновки до Розділу I

У сучасній лінгвістиці звуконаслідувальні одиниці розглядаються в руслі питань про походження мови та вмотивованість мовного знаку. Ономатоїї постають як досить специфічний клас мовних одиниць. Вивчивши матеріали, присвячені загальним проблемам пов'язаним із звуконаслідуваннями, ми прийшли до таких висновків:

- поняття звуконаслідування та ономатоїї вивчається в безпосередньому зв'язку з феноменом звуко символізму, що порушує питання вмотивованості мовного знаку;
- звуковий склад звуконаслідувань не випадковий: він вмотивований відповідним звуком зовнішнього світу;
- звуконаслідування володіють прямою схожістю зі звуками навколишнього світу, але не можуть бути повністю ідентичними цим звукам тому, що вони є одиницями мови і використовують звуковий склад мови, який не завжди може точно відображати навколишні звуки;

- склад звуконаслідувань, характерних для тієї чи іншої мови, сильно відрізняється залежно від особливостей культури та географічного середовища проживання того народу, який говорить цією мовою;
- у деяких мовах існують так звані дієслівні звуконаслідування, що використовуються в реченні в ролі присудка, однак не мають ніяких граматичних ознак звичайних дієслів. У той самий час є і звичайні дієслова, які мають звуконаслідувальну природу;
- критерієм появи в мові нових звуконаслідувань є різна здатність людей сприймати один і той самий звук;
- ономотопейна лексика китайської мови вирізняється неймовірною різноманітністю, але й досі залишається невирішеним питання класифікації ономотопеї у китайській мові, що пояснює наявність декількох видів її класифікацій;
- ефективність і успішність наукового дослідження значною мірою визначається правильністю вибору методів наукового дослідження;
- використання наукових методів на різних етапах наукового пошуку дає змогу зібрати необхідний фактичний матеріал, опрацювати його належним чином та інтерпретувати результати обробки;
- методи лінгвістичних досліджень допомагають дослідити різні аспекти мови, прийти до певних висновків, що є основною метою будь-якого дослідження.

РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Структурні особливості китайських ономотопів

Інь Бін Юн у роботі «汉语拼音 和 正 词法» — «Фонетика і орфографія китайської мови» (1990) не тільки поділяє ономотопеїчну лексику залежно від її походження, але й розподіляє її на три великі групи в залежності від структури:

1. Прості звуконаслідування.

Односкладові ономотопи :

噪 zào — *цвірінь* (щебетати, співи птахів);

唰 shuā — *звук шарудіння, шелесту, шуму води;*

嘟 dū — *звук свисту, гудок;*

轰 hōng — *бам, бум, бах,* (відтворює звук гуркоту, вибуху, удару грому);

哞 mōu — *му,* (мукання худоби, мукати);

喔 ō, wō — *кукуруїку,* (кудахтання півня).

Двоскладові ономотопи, які в свою чергу поділяються на ономотопи із тотожною фіналлю:

喀嚓 kāchā — *хрускіт, тріск;*

轰隆 hōnglōng — *гул, гуркіт;*

哐啷 kuānglāng — *деренчання,* наприклад, гонга;

呼噜 hūlū — *хропіння, свист.*

та ономотопи із тотожною ініціаллю :

滴答 dīdā — *тік – так* (звук годинника, що цокає);

乒乒 pīngpāng — *звук об'єктів, що б'ються один об одного;*

叮咚 dīngdōng — *дзень– дон* (дзвін, брязкіт).

2. Ономотопи із подвоєнням. Ономотопів такої форми багато:

——AA:

呱呱 guāguā — *ква– ква* (квакання жаби) ; *кря– кря* (крякання качки);

呱呱 gūgū — *ya– ya*, (плач дитини);

啄啄 zhuózhuó – *звук стуку*;

嗡嗡 wēngwēng — *дзижчання комах*;

哇哇 wāwā — *ya– ya* (плач дитини);

汪汪 wāngwāng — *гав– гав*, (гавкіт собаки);

呼呼 hūhū — *звук вітру*.

Ономатопейна лексика такого складу активно бере участь у словотворі, наприклад :

蹦蹦 bēngbēng (*тук – тук* — звук биття серця) + 车 chē (транспортний засіб) =

蹦蹦车 bēngbēngchē — *маленький триколісний автомобіль*.

——ABB:

发嗡嗡 fāwēngwēng — *дзижчати*;

发喔喔 fāwōwō — *кудахтання півня*;

哗啦啦 huālālā — *звук вітру або дзюрчання води*;

厮琅琅 sīlānglāng — *дінь– дінь* (звуконаслідування колокольчику) ;

轰隆隆 hōnglōnglōng — *звук гуркоту, пострілам, вибухам*.

Ця форма ономатопів являє собою двоскладове звуконаслідування із подвоєнням другої частини.

——AAB:

乒乒乓 pīngpīngpāng — *звук об'єктів, що б'ються один об одного*;

咕咕叫 gūgūjiào — *бурчання живота*;

叮叮当 dīngdīngdāng — *звук удару металевих предметів*;

呷呷叫 gāgājiào — *крякати*.

В ономатопах такої форми подвоюється перший склад.

——AABB:

唧唧咕咕 jījīgūgū — *шепіт*;

滴滴答答 dīdīdādā — звук годинника, що цокає, цокання копит;

唧唧喳喳 jíjízézé — щебетання птахів;

噼噼啪啪 pīpīpāpā — звук ударів, тріскотня.

В ономатопах цієї форми подвоюються перший та другий склади.

——АВАВ:

嘀嗒嘀嗒 dīdādīdā — звук годинника, що цокає;

哗啦哗啦 huālahuāla — звук вітру або дощу.

В ономатопах цієї форми можемо побачити подвоєння двоскладового ономатопа.

3. Ономатопи, що утворюються за допомогою афіксів:

乒里乓啷 pīnglǐpānglāng — звук об'єктів, що б'ються один об одного;

噼里啪啦 pīlǐpālā — звук хлопавок, що розриваються.

Така форма звуконаслідувань являє собою двоскладовий ономатоп, перший склад якого оформлений афіксом 里 lǐ, а другий поєднується зі складом на l, що має таку ж фіналь (с. 451– 452).

2.2. Семантика ономотопеїчної лексики в китайській мові

Ономатопеїчна лексика – передані фонетичними засобами мови різноманітні звуки і шуми довкілля природи, рослинного, тваринного світу, механічних явищ тощо). Включені в текст, вони виступають як стилістичний засіб звукописання: надання зображуваному художньо наснаженої картинної живописності, створення виразного акустичного тла, звукових (слухових), зорових образів, намагаючись в найбільшій мірі відобразити природне звучання явища, посилити враження від нього.

Ономатопеїчна лексика характеризуються специфічною семантикою, у лінгвістичній літературі проблемі особливостей семантики ономотопів приділялася певна увага. Об'єктивною основою ономотопеї, як відомо, є позамовне звучання, а процес утворення ономотопів визначається двома

чинниками – позамовним (незалежним від конкретної мови) і мовним (представленим по-різному залежно від кожної конкретної мови). Відображаючи явища об'єктивної дійсності, звуконаслідування мають свою історію, зумовлені буттям людини, її свідомістю, рівнем сприймання, а також історично змінною фонетичною системою мови. Найважливішою особливістю семантики ономапей є те, що вони фонетично вмотивовані: сам звук є наслідуванням відповідної дії або явища. Основа для такої вмотивованості міститься ніби в середині звуконаслідувального слова. У лінгвістичній літературі вмотивованість звуконаслідувань називають не тільки фонетичною, але й внутрішньослівною. І. С. Торопцев (1974) зазначає, що вмотивованість в ономатопах виникає і вмирає разом з виникненням і смертю, виходом із вживання слова, вона набуває в звуконаслідуванні постійного характеру, стає невід'ємною ознакою слова (с. 313).

Деякі лінгвісти називають умотивованість ономапей семантичною, виходячи з того, що вона властива великій кількості мов. С. Ульманн (1970), наприклад, вважає звуконаслідувальну вмотивованість семантичною універсалією, яка існує чи не в усіх мовах. “Загальновідомо, що між ономапоетичними елементами (при всій умовності багатьох із них) у різних мовах часто спостерігається вражаюча схожість... Поза сумнівом, показовим є той факт, – зауважує С. Ульманн, – що існує звукова схожість у назвах зозулі не тільки в індоєвропейських мовах, але й між індоєвропейськими і деякими угро-фінськими мовами” (с. 258). Причиною такої схожості є те, що у всіх мовах світу об'єктивна основа ономапей одна й та ж – позамовне звучання. Адже звуконаслідування в усіх мовах з'являються в одній і тій же галузі значення – крику, шуму, скрипу і т. д., звуку взагалі, але кожен етнос через свою мову по-своєму освоює звучання зовнішнього світу, і звуконаслідування різних мов не збігаються один з одним, хоча нерідко мають схожість. На думку професора С.В. Вороніна (1969), причина відмінності звуконаслідування в різних мовах полягає в тому, що звуки-джерела мають складну природу, і оскільки точна імітація їх засобами мови неможлива, кожна мова вибирає одну зі складових

частин цього звуку як зразок для наслідування. У цьому дуже значимою є фонетична система мови імітатора.

Не менш важливою особливістю звуконаслідувань є те, що, на відміну від слів неономатопоетичної лексики, які мають узагальнювальну семантику, ономатопея завжди передає конкретне значення. Досліджуючи ономатопею в мові комі, Д. В. Бубрих (1949) зазначав, наприклад, що зображальні слова (тобто ономатопи) дають образи, заплутані в клубки деталями, узагальнювальна сила яких надзвичайно мала; для зображувальних слів немає, наприклад, просто биття, а є незліченна кількість різних способів падіння, для них немає просто ходи, а є незліченна кількість різних способів ходіння (с. 91).

Семантика звуконаслідувань перебуває у відносній, приблизній відповідності з позамовними звучаннями, оскільки вона є результатом їх відображення, звідси і причина фонетичної вмотивованості ономотопів. Юлія Юсип-Якимович (2007) зазначає, що звукові оболонки звуконаслідувань пов'язані з відповідними явищами об'єктивної дійсності через їхнє значення, яке завжди є конкретним (с.16).

Багатообразність й складність зовнішніх звучань китайської ономатопеїчної лексики зумовлює існування в сучасній китайській мові розгалуженої мережі ономатопеїчних синонімів, які використовуються для зображення подібних до своїх акустичних характеристик звучань. Крім того, багато ономатопеїчних слів мають широкий спектр значень.

У китайській мові основна функція ономатопеїчної лексики — це надання мові образного характеру. З точки зору семантики, на відміну від української мови, в якій звуконаслідувальні одиниці однозначні, є складність при передачі китайської ономатопеїчної лексики. Причина багатозначності ономатопеїчної лексики постає в подібності явищ, що передаються, та у вживанні слів звуконаслідувального походження в переносно-метафоричному значенні. Значна кількість ономотопей у китайській мові характеризуються багатозначністю при якій за однією звуконаслідувальною одиницею може бути закріплено два, три і навіть більше значень, наприклад:

萧萧 xiāoxiāo

- 1) *Іржання коня;*
- 2) *звуконаслідування падаючого листя;*
- 3) *свистіти* (свисту вітру).

啾啾 jiūjiū

- 1) *Пицати, дзижчати* (писк птиці, дзижчання комахи);
- 2) *іржати, ревити* (рев мавпи, іржання коня);
- 3) *дзвеніти* (дзвін дзвіночка);
- 4) *свист флейти;*
- 5) *жалісний плач.*

ㄎㄎ kǎ kǎ uāuā

- 1) *«Кар», «кря»,* (звуконаслідування карканню, кряканню);
- 2) *звуконаслідування крику немовля;*
- 3) *скрип коліс, рипіти.*

Складність при перекладі китайської ономотопеїчної лексики обумовлена не тільки відмінністю фонологічних систем української та китайської мов і особливостями акустичного сприйняття звуків зовнішнього світу, деякі ономотопи китайської мови мають надто конкретне або занадто розмите значення, що унеможлиблює не тільки знаходження еквівалента, а й підбору близького поняття, яке відображає значення використаної у тексті звуконаслідувальної одиниці китайської мови, тому при передачі таких ономотопів доводиться використовувати описовий переклад, до таких одиниць можна віднести, наприклад:

橐橐 tuótuó — *звуконаслідування звуку ударів під час утоптування землі;*

轩辘 xuānlù — *звуконаслідування воза, що рухається.*

Якщо ж китайська ономотопеїчна лексика має еквівалент в українській мові, у цьому випадку при передачі ономотопеїчних одиниць перекладач може легко підібрати україномовний ономотоп, зберігши авторський задум і

художню виразність тексту. До таких звуконаслідувань можна віднести, наприклад китайські:

叮当 dīngdāng — «дін-дон» (колокольчик);

哈哈 hāhā — «ха-ха» (звуконаслідування сміху);

咕咕 gūgū — «ку-ку» (звуконаслідування зозулі);

阿嚏 ātì — «анчхі», (звуконаслідування чхання);

吭吭 kēngkēng — «кхе-кхе» (звуконаслідування кашлю, хрипу);

噼啪 pīpā — «піф-паф», (постріл з рушниці).

Китайська та українська мови через свої закономірності та відсутність або присутність деяких звуків по-різному визначають звучання зовнішнього світу, тому позначення одних і тих самих звуконаслідувань мають у цих мовах різний склад. Справа в тому, що саме люди, які говорять різними мовами, мають різні фонологічні системи, сприймають і транслюють ці звуки по-різному. Це свідчить про те, що звуконаслідувальні слова в досліджуваних мовах характеризуються певними граматичними особливостями і міцно пов'язані з граматичною системою мови. Бачимо, що звуконаслідування в українській і китайській мовах бувають подібні, але більшість ж звуконаслідувань не збігаються зовсім. Наприклад, тварини, як і птахи, в усьому світі вимовляють звуки однаково, проте, деякі звуконаслідувальні слова у порівнянних мовах різні. Тобто звуки виду не можуть залежати ні від місця, ні від часу їх проживання. Порівняємо деякі з них:

Собака: «гав-гав» — «汪汪» wāngwāng ;

кінь: «і-гу-гу» — «嘶嘶» sīsī ;

жаба: «ква-ква» — «合合» gégé;

лев: «р-р-р» — «吼吼» hǒuhǒu;

ворона : «кар-кар» — «哑哑» yāyā.

З найдавніших часів людина намагалася імітувати їх сигнали, які в процесі формування ономапелій пройшли складні перетворення і в даний час в

мовах, що зіставляються, представлені наступним чином, але є оноματοпеїчна лексика, яка дивує своєю схожістю, наприклад:

Вівця: «ме-е-е» — «咩咩» *mīēmīē*;

гусак: «га-га» — «嘎嘎» *gāgā*;

кіт: «мяв-мяв» — «喵喵» *mīāomīāo*.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що у китайській та українській мовах спостерігається як подібність в імітації звуків, так і значні та незначні відмінності, що пов'язано з різним сприйняттям звучань зовнішнього світу, різним звуковим складом мови. Тому українська і китайська мови при називанні одного і того ж поняття поводяться неоднаково, вибираючи той звук, який для них найбільше відповідає зразку для наслідування.

Звуконаслідування як інструмент смислової репрезентації здатне виконувати у висловлюванні комплекс семантичних функцій:

1. *Імітація*. Ця функція безпосередньо співвідноситься зі значенням звуконаслідування в мові і полягає у введенні у висловлювання сенсу звукової імітації предмета, що видає звук. Імітація звуку є однією з основних семантичних функцій, що відрізняють звуконаслідування від вигуку. Імітувати звук – означає артикуляційно видавати звук, що об'єктивно існує, за допомогою доступних мовних засобів. У цьому плані активно проявляють себе загальноновживані та авторські ономатопи, які відрізняються частотою вживання в мові. Оноματοпеїчна лексика прагне за звучанням наблизитися до оригінального звуку, власне, таке прагнення аналізованих мовних одиниць до фонологічної схожості з чимось, що знаходиться поза мовою, і робить клас звуконаслідувань специфічним.

2. *Ідентифікація*. Для багатьох слів у мові не характерний безпосередній лінійний зв'язок між таким, що позначає і позначається, тому такі мовні знаки часто є невмотивованими. Що стосується звуконаслідувань, то в цьому плані вони завжди є фонетично вмотивованими знаками. Д.Е.Розенталь (1985) зазначає, що глибока мотивованість звуконаслідувань заснована на

внутрішньословному відношенні значення та звукової оболонки (с. 143). Оскільки семантику ономотопеїчної лексики можна назвати залежною і мотивованою джерелом звуку, то вона може імітаційно, в образному вигляді репрезентувати це джерело звуку в тексті, тобто виконувати функцію ідентифікації. Ономотопи, як уже неодноразово зазначалося, за своєю природою здатні не тільки оформлювати мовну імітацію звуку, а й побічно повідомляти про сутність джерела цього звуку.

3. Близькою до ідентифікації є *дескриптивна* функція ономотопів, яка, перш за все, служить для більш точного, локалізаційного опису ситуації або об'єкта, що видає звук.

Ономотопи можна назвати особливими словами, оскільки вони є фонетичними знаками, які не тільки конкретно позначають той чи інший звук, а й проектують образ того, хто або що його видає. У цьому плані особливого значення набувають контекстуальні та ситуативні фактори, оскільки нерідко ономотопи генерують власний, унікальний зміст у реченні. З урахуванням даної особливості ономотопеїчної лексики і розуміння характеру сенсу, яке висловлює звуконаслідування, феномен ономотопеї розглядався лінгвістами з точки зору фоносемантики, для якої звуконаслідування є найважливішим і основним елементом теорії. Основи фоносемантики розроблялися, зокрема, С.В.Вороніним (1990), який вважав, що «звукнаслідування – закономірний і мимовільний фонетично мотивований зв'язок між фонемами слова і звуковою (акустичною) ознакою денотату (мотивом)» (с. 23–24).

З розвитком фоносемантики поступово почала формуватися думка щодо того, що звуконаслідування, з одного боку, як службові слова, не мають типового номінативного значення. З іншого боку, лінгвісти висловлювали припущення, що стосовно звуконаслідувань все ж таки умовно можна говорити про наявність у них асоціативних лексичних значень, отже, можна говорити і про умовну семантико-асоціативну відповідність звуконаслідувань повноцінним словам. Таких поглядів дотримувалися С.В.Воронин (2006) і О.М.Тихонов (1987). О.М.Тихонов, зокрема, вважав, що ономотопи фактично є

особливим і самостійним розрядом слів, які мають можливість передавати у спілкуванні звукову інформацію (с.1–6). Іншими словами, ономотопейна лексика все ж таки має певне значення, проте це значення виражене в звуці. Завдяки цьому значення звуконаслідувань значно відрізняються від значень інших слів у мові. Більшість ономотопів зберігають свій склад, всі вони є зрозумілими всім носіям мови. Це свідчить про те, що за тим чи іншим ономотопом закріплюється конкретно-асоціативний зміст. Що стосується універсальності та специфічності семантичних параметрів ономотопів, то слід зауважити, що, наприклад, більшість українських ономотопів універсальні за своїми семантичними характеристиками, однак є й специфічні звуконаслідування, що не зустрічаються, наприклад, у китайській мові: бумс, чпок, вжик-вжик і тд. З іншого боку, наприклад, загальноживані ономотопи для кожного діалекту китайської мови значно різняться. Скажімо, звук падіння предмета у літературній китайській мові позначається як «扑冬» pūdōng – (пудун) а, скажімо, у Цидунському діалекті китайської мови (沂东话) цей звук позначається як «廓咧堕» kuòliēduò – (куо-ліе-дуо) або «嚯哆» huòduō – (хуо-дуо). Також у китайській мові зустрічається ономотопея, яка не має відповідності у літературній мові, але функціонує у діалектах. Так, наприклад, у діалекті У 吴语 (діалект китайської мови) ономотоп, що імітує удар головою, позначається як «屑哩索落» xièlǐsuǒluò – (се-лі-суо-луо), у той час як будь-яке схоже звуконаслідування в літературній китайській мові відсутнє.

У китайському нормативно-рекомендаційному словнику літературної мови «Сінхуа» – «新华字典» xīnhuá zìdiǎn включено 574 звуконаслідування, не дивлячись на це в ньому відсутня безліч звукових наслідувань тваринам, наприклад, таких як:

«汪汪» wāngwāng – гавкіт собаки;

«哞哞» mōumōu – мукання корови;

«哼哼» hēnghēng – рохкання свині.

Китайська та українська оноματοпеїчна лексика має спільні риси, і при цьому внаслідок володіння різними національними особливостями, різним способом мислення, баченням різних мовних картин світу, специфічних особливостей культури ми можемо побачити схожість та відмінність цих двох мов.

2.3. Експериментальне дослідження звуконаслідувань на основі китайської та українських мов

Питання про зв'язок звуку і значення має багатовікову історію. Так, вважається, що звуки мови інформативні і при формуванні номінації здатні передавати та відображати ознаки предмета у його імені. На виявлення характеристик оноματοпеїчної лексики китайської та української мов було проведено психолінгвістичний експеримент.

Метою проведення психолінгвістичного експерименту є виявлення здатності носія мови визначати ономатопи іншої мови.

За матеріал експерименту було взято 20 ономотопів китайської та української мов як живої, так і неживої природи (див. додаток А).

Реципієнти: по 20 носіїв китайської та української мови віком від 15 до 45 років.

Пропонувалася наступна інструкція до експерименту: Реципієнтам давали прослухати аудіозапис ономотопів чужої для себе мови і спробувати чітко визначити аналогічний ономотоп в своїй рідній мові. Учасники вказували порядковий номер слова з аудіозапису поряд з ономотопом зі схожим звучанням.

Результати експерименту з носіями української мови

Під час експерименту з носіями української мови було виявлено результати, представлені нижче в таблиці.

Звуконаслідування	Кількість вірних відповідей
1. 哞哞 mōumōu	19
2. 咭 guāng	0
3. 嗡嗡 wēngwēng	3
4. 呱呱 guāguā	17
5. 吱吱 zīzī	3
6. 吭吭 kēngkēng	8
7. 合合 gégé	2
8. 哈哈 hāhā	20
9. 滋滋 sīsī	9
10. 嘎嘎 gāgā	19
11. 怦怦 pēngpēng	0
12. 哼哼 hēngheng	3
13. 咕咕 gūgū	12
14. 嘶 sī	1
15. 玎 dīng	19
16. 汪汪 wāngwāng	7
17. 喵喵 miāomiāo	20
18. 嗥 háo	0
19. 嘀嗒 dīdā	18
20. 咩 miē	20

Згідно результатів опитування можемо побачити, що є звуконаслідування, які були впізнані носіями української мови на сто відсотків, а є й такі, які носії

зовсім не впізнавали. Звуки «*哞哞*» mōumōu — «му-му», «*呱呱*» guāguā — «кря-кря», «*哈哈*» hāhā — «ха-ха», «*叮*» dīng — «дзінь», «*喵喵*» miāomiāo — «мяв-мяв», «*嘀嗒*» dīdā — «тік-так» та «*咩*» miē — «ме-е-е» реципієнти розпізнали найбільш вірно, оскільки за звучанням вони дуже схожі зі звуками в українській мові.

Найменш розпізнаваними виявилися звуки: «*嗡嗡*» wēngwēng — «бз-з-з», «*吱吱*» zīzī — «ні-ні», «*合合*» gégé — «ква-ква», «*哼哼*» hēnghēng — «рох-рох» та «*嘶*» — «і-го-го» sī.

Зовсім не змогли розпізнати такі звуконаслідування: «*嗷*» háo — «а-у-у», «*怦怦*» pēngpēng — «тук-тук» та «*咣*» — «бух» guāng.

Результати експерименту з носіями китайської мови

Під час експерименту з носіями китайської мови було виявлено результати, представлені нижче в таблиці.

Таблиця 2.2

Звуконаслідування	Кількість вірних відповідей
1. Му-у-у	15
2. Бух	0
3. Б-з-з	2
4. Кря-кря	14
5. Пі-пі	4
6. Кахи-кахи	6
7. Ква-ква	4
8. Ха-ха	20
9. Ш-ш-ш	8
10. Га-га	18

11. Стук-стук	0
12. Рох –рох	1
13. Ку- ку	13
14. І- го- го	0
15. Дзінь	18
16. Гав-гав	5
17. М'яв-м'яв	19
18. А-у-у	0
19. Тік-так	20
20. Ме-е-е	20

Звуки «ха-ха», «тік-так», «ме-е-е», «м'яв-м'яв», «дзінь», та «га-га» реципієнти розпізнали найбільш вірно, оскільки за звучанням ономатопа дуже схожі з українськими.

Найменш розпізнаваними виявилися звуки: «рох –рох», «б-з-з», «ні-ні», «ква-ква» та «гав-гав».

Зовсім не змогли розпізнати такі звуконаслідування: «бух» ,«стук-стук» та «і- го- го», «а-у-у».

Зіставлення результатів експерименту

У результаті експерименту з носіями китайської та української мов було виявлено, що в китайській та українській мовах найбільш схожі та впізнавані ономатопа живої природи, що дозволяє визначити великий відсоток розпізнавання таких ономотопів представниками обох мов. Говорячи про ономатопа неживої природи, тут звуки стають менш схожими, лише деякі ономатопа залишаються впізнаваними для тієї та іншої мови.

Найбільш впізнаваними є ономатопа, які схожі за мовним складом: ме-е – «咩» міє, м'яу – «喵» міао, му-у – «哞» мої, ці звуконаслідування є імітацією звуків живої природи. Відповідно, найменш розпізнавані були ономатопа, що

звучать відмінно від ономатопів рідної мови: писк миші – «吱吱» zīzī, виття вовка – «嗥» hao, та ін.

Ономатопейчна лексика в китайській та українській мовах є великим та надзвичайно цікавим матеріалом для лінгвістичного дослідження. Експеримент підтверджує той факт, що фонетичне значення слова впливає на його сприйняття, ця здатність пояснюється роллю в житті людини предметів та явищ, пов'язаних із різними звуками. При сприйнятті явищ із їх звуковими супровідниками поступово встановлюються умовно-рефлекторні зв'язки між явищами та відповідними звуковими супровідниками. Багато таких зв'язків мають фізичну основу: як правило, звучання, що мають подібні акустичні характеристики, супроводжують явища, що подібно оцінюються сприймаючими.

Отже, незважаючи на те, що звуконаслідування найчастіше мають схожість зі звуками зовнішнього світу, люди, які говорять українською і китайською, у своїх графічних системах представляють їх по-різному, тобто відтворюють ці звуки різними літерними поєднаннями. Проведений аналіз ономатопейчної лексики китайської та української мов показав таке: в українській та китайській мовах спостерігається як подібність в імітації звуків навколишнього світу, так і значні та незначні відмінності, що пов'язано з різним сприйняттям звучань зовнішнього світу, різним звуковим складом мови. Тому українська і китайська мови при називанні одного і того ж поняття поводяться неоднаково, вибираючи той звук, який для них найбільше відповідає зразку для наслідування.

Висновки до Розділу II

Китайська ономатопейчна лексика надає мові образного характеру, звуконаслідувальні слова в досліджуваних мовах характеризуються певними граматичними особливостями і міцно пов'язані з граматичною системою мови. Вивчивши матеріали, присвячені структурним особливостям та семантиці

китайських ономатоїв, провівши експериментальне дослідження ономотопеїчної лексики на основі китайської та українських мов ми прийшли до таких висновків:

- найважливішою особливістю семантики ономотопей є те, що вони фонетично вмотивовані: сам звук є наслідуванням відповідної дії або явища;
- важливою особливістю ономотопеїчної лексики є те, що вона завжди передає конкретне значення;
- значна кількість ономотопей у китайській мові характеризуються багатозначністю при якій за однією звуконаслідувальною одиницею може бути закріплено два, три і навіть більше значень;
- деякі ономотопи китайської мови мають надто конкретне або занадто розмите значення, тому при передачі таких ономотопів доводиться використовувати описовий переклад;
- ономотопеїчна лексика в українській і китайській мовах буває подібна, але більшість ж звуконаслідувань не збігаються зовсім;
- у китайській та українській мовах спостерігається як подібність в імітації звуків, так і значні та незначні відмінності, що пов'язано з різним сприйняттям звучань зовнішнього світу, різним звуковим складом мови;
- звуконаслідування як інструмент смислової репрезентації здатне виконувати у висловлюванні комплекс семантичних функцій: імітація, ідентифікація, дескриптивна функція;
- ономотопи можна назвати особливими словами, оскільки вони є фонетичними знаками, які не тільки конкретно позначають той чи інший звук, а й проєктують образ того, хто або що його видає;
- загальноживані ономотопи для кожного діалекту китайської мови значно різняться, також у китайській мові зустрічаються ономотопи, які не мають відповідників у літературній мові, але функціонують у діалектах;

- було проведене дослідження, у ході якого було виявлено, які ономатопи української мови найбільше впізнаються носіями китайської мови, і навпаки, які з ономотопів китайської мови найбільше впізнають носії української мови.

РОЗДІЛ III. ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1. Звуконаслідування як інструмент смислового уявлення

Звуконаслідування відрізняються від більшості мовних одиниць тим, що є іконічними знаками, тобто знаками, які мають безпосереднє відношення до передачі в мові суттєвих ознак об'єкта (Воронін, 1990). Іконічність звуконаслідувань підкреслювали такі вчені, як А. П. Бабушкін (Бабушкін, 2005, с. 10), К. Бюлер (Бюлер, 2000), І. С. Торопцев (Торопцев, 1985, с. 125), А. А. Уфимцева (Уфимцева, 1968, с. 134).

Звуконаслідування можна назвати особливими словами, оскільки вони є фонетичними знаками, що не тільки конкретно позначають той чи інший звук, а й проектує образ того, хто (що) видає даний звук. У цьому плані особливого значення набувають контекстуальні і ситуативні чинники, так як нерідко звуконаслідування генерує власний, унікальний сенс в реченні.

З урахуванням цієї особливості звуконаслідувань і розуміння сенсу, що виражає звуконаслідування, феномен ономатопеї розглядався лінгвістами з точки зору фоносемантики, для якої звуконаслідування є найважливішим і основним елементом теорії. Основи фоносемантики розроблялися, зокрема, С.В. Вороніним, який вважав, що «звуконаслідування – закономірний і мимовільний фонетично мотивований зв'язок між фонемами слова і звуковою (акустичною) ознакою денотата (мотивом)» (Воронін, 1982, с. 23–24).

З розвитком фоносемантики поступово почала формуватися думка щодо того, що звуконаслідування, з одного боку, є неповнозначними словами і не мають типового номінативного значення. З іншого боку, лінгвісти висловлювали припущення, що стосовно звуконаслідувань все ж умовно можна говорити про наявність у них асоціативних лексичних значень, отже, можна говорити і про умовну семантико-асоціативну відповідність звуконаслідувань повноцінним словам (Ван Сінсін, 2016, с. 196).

Подібних поглядів дотримувався О.М. Тихонов (1981) який, зокрема, вважав, що звуконаслідування фактично є особливим і самостійним розрядом слів, маючи можливість передавати у спілкуванні звукову інформацію (с. 72-76). Іншими словами, звуконаслідування все ж таки мають певне значення, проте це значення висловлене в звуці. Завдяки цьому значення звуконаслідувань значно відрізняються від значень інших слів у мові.

Велика кількість ономапопей певною мірою можуть виражати почуття (наприклад, звук поцілунку або звук сміху), проте, їх неможливо віднести до іншого граматичного розряду слів, окрім як до звуконаслідування, тому що вони висловлюють, імітують у мові саме звук, який лише після цього можна співвіднести з почуттям, але в цьому випадку копіювання звуку є первинним, ніж вираз почуття. Тобто, ономапопи як одиниця мови першочергово імітує звук, у той час як, наприклад, для вигуку першорядним є вираз вербальних реакцій людини.

Багато ономапопей, що здаються природними для української або російської мови донедавна були відсутні в китайській мові. Наприклад, до ХХІ століття в китайській мові був відсутній мовний еквівалент звуку поцілунку, тобто семантичний аналог українського звуконаслідування «цьом». Однак у 2010 році на одному з китайських форумів була написана фраза : «么么哒 me me dá», яка одразу ж набула велику популярність серед користувачів Інтернету і з того часу звуконаслідування міцно увійшло китайську мовну сферу, стало широко використовуватися у спілкуванні, імітаційно позначаючи поцілунок. З точки зору китайської морфології та семантики, це звукопоєднання можна точно ідентифікувати зі звуконаслідуванням. Його яскрава і специфічна особливість полягає в тому, що пропонуване звуконаслідування не стільки імітує звук, скільки означає мімічну дію: те положення губ, яке при поцілунку подібно до положення губ при проголошенні звуконаслідування «么么哒 me me dá», тому тепер часто використовується підлітками і дорослими в Китаї, щоб висловити своє кохання і прихильність, коли вони пишуть повідомлення або спілкуються в чаті.

3.2. Функції ономаіопеїчної лексики в сучасній китайській мові

3.2.1. Граматико-морфологічні функції звуконаслідувань.

Звуконаслідування постає як досить цікавий феномен з точки зору морфології. Для більш чіткого уявлення про природу досліджуваного феномена спробуємо простежити, до якої частини мови слід відносити таку одиницю.

У сучасних мовах є чимало слів, що зветься звуконаслідувальними, які за сукупністю спільних ознак повинні об'єднуватися в окрему лексико-граматичну категорію, тому що не підпадають під жодну з традиційно виокремлених частин мови.

Існує точка зору, що звуконаслідування знаходяться поза системою засобів мовного спілкування, а отже, не можуть розглядатися в руслі питань про частини мови. До того ж, широкого поширення набула думка, що звуконаслідування не мають лексичної самостійності, вони позбавлені будь-якого реального значення. Згідно з деякими вченнями О. О. Реформатського (1967), «частини мови – це граматичні категорії (а не лексичні або лексико-граматичні), і визначаються вони сукупністю морфологічних і синтаксичних відмінностей і можливостей, а аж ніяк не своїми лексичними властивостями» (с. 172).

П. П. Шуба (1998) вважає, що необхідно відрізнити звуконаслідування як від самостійних, так і від службових частин мови, виділяючи їх в окремий клас, так як вони є «квазі-словами – одиницями, що не набули чіткого лексичного і граматичного оформлення» (с. 159). В цьому плані ономаіопи будь-якої мови дуже схожі із ще з одним класом квазі-слів, граматично неформленими виразниками почуттів і волі того, хто говорить – вигуками. Постаючи носіями мовної інформації, обидва класи слів використовуються як засоби спілкування. «У системі частин мови звуконаслідування і вигуки виступають як особливі, самостійні розряди слів» (Тихонов, 1981, с.76). Це також підтверджується достатньою синтаксичною незалежністю явищ ономаіопеї та вигуків. Дійсно, вигуки і звуконаслідування у змозі виконувати практично будь-яку функцію в

реченні (для вигуків це найчастіше «функція початкового елемента, що виражає реакцію мовця», залишаючись периферійною ланкою лексико-семантичної системи (Гак, 2000, с. 459).

Маючи й інші подібності, такі як нестійка позиція в системі частин мови, певна морфологічна аморфність, фрагментарність граматичного вираження і здатність вказувати, а не називати предмети і явища дійсності, ономатопоі і вигуки вельми відрізняються один від одного, адже як каже М. М. Шанський (1981) «вигуки і звуконаслідування не тільки пов'язані з різними семантичними сферами, але і постають як знаки різних типів» (с. 410). У цих явищ є помітні функціональні розходження, обумовлені семантичними та семіотичними відзнаками. Академік Л. В. Щерба (1957), вважає, що «так звані звуконаслідування «няв-няв», «гав-гав»... немає ніяких підстав відносити до вигуків» (с. 82).

Ступінь самостійності таких одиниць по відношенню до інших частин висловлювання також різна. Вигуки потребують прилеглих до них пояснень (мовного контексту, ситуації мовлення, міміки, жестів, або супутньої інтонації через те, що можуть бути багатозначними, а іноді мають властивість висловлювати діаметрально протилежне коло почуттів. Звуконаслідувальні слова відрізняються меншою омонімічністю і, як правило, мають одне значення (Тихонов, 1981, с. 73).

Необхідно також відзначити, що звуконаслідувальні слова на відміну від вигуків широко використовуються у словотворенні. Нові слова утворюються за допомогою субстантивації, наприклад «buzz» (дієслово) – дзижчати, гудіти, «buzz» (іменник) (розм.) – телефонний дзвінок; редуплікації основ або частиноснови: «bow-bow» (кланятись), «ніф-наф»; афіксації: «喵喵叫» *mīāomīāojiào* – «мявкати».

Словотворча продуктивність вигуків дуже невелика, найбільш уживані способи афіксації і перехід вигуків у частки (Шуба, 1998).

Важливість розгляду граматично-морфологічних функцій у тому, що на морфологічному рівні мови ономатопоі пов'язані з іншими елементами мовної

морфологічної системи. До ономапей відносять слова, які своїм звуковим складом імітують звуки, що видаються людиною, тваринами, предметами навколишнього середовища, маючи при цьому граматично незмінну форму.

Процес утворення ономапей у китайській мові загалом схожий на аналогічний процес в українській мові. Китайські звуконаслідування, як і українські, створюються безпосередньо зі звуків та їх поєднань, які не утворюють при цьому морфем. Такі звуконаслідування є графічною копією, пов'язаною з імітацією на мовному рівні фактичного звучання:

我当时紧张地 «唰» 一下就把裤子提起来了, 喊着怎么回事, 让人快走 ?

wǒ dāng shí jǐn zhāng de «shuā» yī xià jiù bǎ kù zi tí qǐ lái le, hǎn zhe zěn me huí shì, ràng rén kuài zǒu ?

Я негайно напружено почав шарудіти штанами, одягнув їх і гукнув людей: – Що трапилось, чого ви поспішаєте?

站在张大夫大宅门前的 刘德熙, 几根树枝断裂, 树叶 «飒飒» 作响, 接着一声震天狂吼。

zhàn zài zhāng dàfū dàzhái mén qián de liú dé xī, jǐ gēn shùzhī duànliè, shù yè «sà sà» zuò xiǎng, jiē zhe yī shēng zhèn tiān kuáng hǒu.

Лю Десі стояв перед входом до садиби лікаря Чжана, кілька гілок зламалося, листя зашелестіло «са – са», а потім пролунав гучний гуркіт.

Іншою особливістю низки китайської ономапейної лексики є не лише неможливість їх відповідності українському еквіваленту, а й неможливість підібрати якесь близьке, і більше аналогічне поняття з української мовної картини світу, репрезентоване в окремому українському слові.

Не мають українських аналогів китайські звуконаслідування «呱嗒» guādā guā – da (звук від віяла, що розкривається); «唰唰» shuāshuā shuā – shuā (шум, тріск птиці, що швидко приземляється) і низка подібних до них. У цьому випадку при перекладі китайських звуконаслідувань іншими мовами, зокрема українською, доцільно використовувати описовий варіант. Можемо навести декілька прикладів:

3.2.2. Граматико-синтаксичні функції звуконаслідувань. Граматичні ознаки звуконаслідувань проявляються в їх синтаксичних реалізаціях, з цієї причини перш, ніж говорити про віднесення онома топів сучасної китайської мови до якого-небудь класу слів, необхідно продивитися їх синтаксичні функції в зіставленні з граматичними характеристиками інших частин мови, для яких ці функції найбільш характерні (Шевцова, 2008). Розглянемо синтаксичні функції звуконаслідувань.

1) Звуконаслідування, що виконує функції обставини:

Найхарактернішим і тим, що найчастіше зустрічається є звуконаслідування, що виконує функції обставини. Обставини, що виражені звуконаслідуваннями, можуть як безпосередньо примикати до дієслова-присудка, так і приєднуватися до нього за допомогою частки 地(的) de.

金枝嘻嘻笑着，您送我的称号太让人伤心，让我想起了青蛙——《呱呱呱》。

jīnzhī xīxī xiàozhe, “nín sòng wǒde chēnghào tài ràng rén shāngxīn, ràng wǒ xiǎngqǐle qīngwā — guāguāguā”。

Цзінчжі хихотіла: «Прізвище, яке ви мені дали, дуже прикре, — мені відразу представляється зелена жаба: ква-ква-ква».

Поглянемо на ще один приклад:

到徐州见着父亲，看见满院狼藉的东西，又想起祖母，不禁《簌簌》的流下眼泪。

dào xúzhōu jiànzhe fùqīn, kànjiàn mǎn yuàn lángjíde dōng xī, yòu xiǎngqǐ zǔmǔ, bùjīn sùsùde liúxià yǎnlèi。

Приїхавши в Сюйчжоу відвідати батька, я побачив багато мотлоху у дворі, знову згадав бабусю і у мене мимоволі з очей полилися сльози «су-су» .

Показники пасиву в реченні можуть перебувати як перед обставиною, що виражена звуконаслідуванням, так і після неї.

夹道树下的小摊儿们，《啾啾唧唧》在那里做买卖。

jiā dào shùxiàde xiǎo tānérmen, jiūjiūjījī zài nàlǐ zuò mǎimài 。

Крамарі, розташувалися по обидва боки дороги під деревами, гомонівши, вели торгівлю.

Поєднання числівника із лічильним словом 声 shēng з ономапом в функції обставини будується за схемою «звуконаслідування + (地) + 一声 / 几声 + дієслово», де 地 de вживається факультативно, а 声 shēng можна назвати універсальним лічильним словом для ономапів. За своєю природою таке лічильне слово буде подібне до лічильних слів, що позначають короткочасність дії, типу 阵 zhèn.

姐姐连忙拉着弟弟，一口气跑回来家，「轰隆」一声把大门关上。

jiějiě liánmáng lāzhe dìdì, yīkǒuqì pǎohuílái jiā, hōnglōng yī shēng bǎ dàmén guānshàng 。

Старша сестра, квапливо штовхаючи брата, миттю влетіла в будинок і з гуркітом закрила двері.

2) Звуконаслідування, що виконує функції означення:

Наступна за частотою вживання в китайських текстах синтаксична функція звуконаслідувань – функція означення. Для ономапів-означень характерне оформлення за допомогою частки 的 de.

现在她害怕这陌生西山口，害怕四周黑幽幽的大山，害怕叫人心跳的寂静，当风近处的小树林发出的「悉悉窣窣」的声音。

xiànzài tā hàipà zhè mòshēng xīshānkǒu, hàipà sìzhōu hēiyōuyōude dàshān, hàipà jiào rénxīn tiàode jìjìng , dāng fēng jìnchùde xiǎo shùlín fāchūde xīxīsūsūde shēngyīn 。

Тепер вона боялася цього незнайомого західного гірського перевалу, боялася безмовні гори, що її оточили, боялася цю лякаючу тишу, а коли вітер заворушив найближчі дерева, вона злякалася цього шурхіту.

Деякі дослідники стверджують, що звуконаслідування в реченнях можуть бути тільки семантично обмеженими означеннями, — тобто означеннями до слова 声音 shēngyīn «звук» або іншого слова, обов'язковим компонентом якого

буде 声 shēng «звук» (наприклад, 铃声 língshēng «дзвін», 水声 shuǐshēng «плескіт води», 心跳声 xīntiàoshēng «удари серця», 响声 xiǎngshēng «звук»).

Здебільшого ономаіопи дійсно виступають означеннями саме до такого роду слів, проте сфера вживання звуконаслідувань-означень цим не обмежується: вони можуть виступати як самостійні, семантично не зв'язані означення.

过了五天，她打开瓮盖一看，果然瓮中生出了千千万万只 «咕咚咕咚» 的幼虫。
guòle wǔ tiān, tā dǎkāi wènggài yīkàn, guǒrán wèngzhōng shēngchūle qiānqiān wànwànzhī gūdōnggūdōngde yòuchóng

Минуло п'ять днів, вона відкрила кришку горщика і глянула всередину – і правда, в горщику з'явилися тисячі личинок, що порпалися.

Зіставляючи звуконаслідування в функції означення з іншими частинами мови в цій синтаксичній реалізації, відзначимо, що звуконаслідування-означення, як і означення-дієслова, завжди оформлюються часткою 的 de. Однак звуконаслідування-означення, на відміну від дієслів-означень, не оформлюються модифікаторами 了 le, 过 guo u 着 zhe.

3) Звуконаслідування як еквівалент речення:

Звуконаслідування досить часто виступає як еквівалент односкладного речення. Іноді таке звуконаслідування-речення, поєднуючись з наступним реченням комою, утворює складне ціле.

哪知刚一挨着树， «哗啦» 一声，树就断了。

nǎ zhī gāng yī āizhe shù, huālā yī shēng, shù jiù duànle 。

Хто ж знав, що варто тільки наблизитися до дерева, як воно «хрусь!» - і ламається.

Будь-яка частина мови сучасної китайської мови здатна бути еквівалентом односкладного речення, тому в цій синтаксичній функції ми не проводимо порівняльний аналіз звуконаслідування-речення з іншими частинами мови, а лише констатуємо факт вживання ономаіопів в цій функції.

4) Звуконаслідування, що виконує функції присудка:

Звуконаслідування також виступають в ролі присудка. Ономатописи можуть виступати в ролі як простого присудка, так і складеного.

观众的心蓦然变成牛皮鼓面了，也是《隆隆，隆隆，隆隆》...

guānzhòngde xīn mòrán biànchéng niú pí gǔmiànle, yě shì lōnglōng, lōnglōng, lōnglōng ...

І серця глядачів раптом, подібно натягнутій шкірі барабана, теж стали стукати бум-бум, бум-бум, бум-бум...

У функції присудка звуконаслідування можуть бути оформлені суфіксами 了 le, і 着 zhe. Граматично після онома топів можлива постановка суфікса 过 guò, але на практиці подібні приклади не зустрілися.

方明华做梦似地《喃喃》着，一种久已消失的活力，在她肥胖松弛的体里跳动，使她简直昏昏地不只所措了。

fāng míng huá zuòmèng sìde nán nán zhe, yī zhǒng jiǔ yǐ xiǎo shī de huó lì, zài tā féi pàng sōng chí de tǐ lǐ tiào dòng, shǐ tā jiǎn zhí hūn hūn de bú zhī suǒ cuò le。

Фан Мінхуа, немов уві сні, щось бурмотіла, давно втрачені сили раптом піднеслися в її в'ялому, повному тілі, і вона, розгублена, не знала, що з цим робити.

У функції присудка звуконаслідування можуть приймати перед собою оформлені і неоформлені на 地 de обставини способу дії.

... 水在两旁大声地《哗哗，哗哗》...

... shuǐ zài liǎng páng dà shēng de huā huā, huā huā ...

Вода голосно дзюрчала по обидва боки...

老四看财主，对老三说：“不疼干么真《哼哼》？”。

lǎo sì kàn cáizhǔ, duì lǎo sān shuō: “bú téng gān me zhēn hēng hēng?”。

Лаоси подивився на багатія і сказав Лаосаню: «Якщо не боляче – чого ж він так хникає?»

Ономатопи-присудки можуть оформлятися лічильними словами, що позначають короткотривалістість дії. Для звуконаслідувань, в основному, це схема - «числівник (一 / 几) + 声 shēng».

那两条狗... «呜呜» 几声，却没吠叫。

nà liǎngtiáo gǒu ...wūwū jǐ shēng , què méi fèijiào 。

Ті дві собаки...проскиглили декілька разів, проте не загавкали.

Звуконаслідування-присудки можуть приймати після себе прямий додаток.

还 «呷呷» 嘴，难道在做梦？

hái gāgā zuǐ , nándào zài zuòmèng ?

Ще й дзьоб, наче гусак, відкриває, невже спить?

5) Звуконаслідування, що виконує функції додатка та підмета:

Додаток і підмет – характерна для іменника синтаксична функція. Цікаво зауважити, що звуконаслідування як в ролі додатка, так і в ролі підмета, має деякі особливості, що зближують його з іменником.

Звуконаслідування можуть виконувати функцію прямого додатку. Виступаючи в якості прямого додатку, допускається постановка лічильного слова 个 ge між дієсловом-присудком і собою, набуваючи конкретності.

那大声叫喊，它们只回答你个 «哼哼哼，嗡嗡嗡»！

nǐ dàshēng jiàohǎn , tāmen zhī huídá nǐ gè hēnghēnghēng , wēngwēngwēng !

Ти голосно кричиш, а вони тобі у відповідь тільки жу-жу-жу та шу-шу-шу!

Крім того, звуконаслідування-додаток часто має перед собою вказівку на джерело описуваного звуку, такий додаток семантично «прив'язаний» до дієслів 听 tīng- чути, 说 shuō -говорити, 发出 fā chū -лунати і т.д.

...山崖蓦然变成牛皮鼓面了，只听见 «隆隆，隆隆，隆隆» ...

shānyá mòrán biàncéng niú pí gǔmiànle , zhī tīngjiàn lōnglōng , lōnglōng , lōnglōng...

І скелі раптом стали нагадувати обтягнуті шкірою барабани, тільки чутно було бум-бум, бум-бум, бум-бум ...

У рідкісних випадках ономатопа можуть бути вживані в ролі дієслівного додаткового члену.

我脑袋胀得 «嗡嗡» 的, 好像...

wǒ nǎodài zhàngde wēngwēngde, hǎoxiàng ...

«У мене голова розпухла так, що гуде, наче ...».

Узагальнюючи характеристики ономотопів в якості додатку та підмета в порівнянні з іменниками, для яких ця функція найбільш характерна, відзначимо, що звуконаслідування, як і іменники, можуть мати значення предметності, при певних факторах, а саме при наявності морфологічного маркера предметності 声 shēng або відповідного контексту. Будучи поза контекстом аморфним класом слів, звуконаслідування виявляють певні характеристики лише в контексті. Так, «ономатоп + 声 shēng» утворює певну структуру іменного, предметного характеру, і залишається при цьому ономотопом, що не переходить в розряд іменників. Можливо, що в майбутньому такі структури оформляться як підгрупа в системі китайських іменників, однак поки це не сталося, такі структури нами розглядаються як звуконаслідування.

Слово 响 xiǎng (відлуння; виробляти звук; звук) також можна віднести до морфологічних маркерів предметності, який характерний для звуконаслідувань. Це слово набагато рідше, ніж 声 shēng вживається в такій функції і його необхідно відрізнити від 响- дієслова в значенні «виробляти звук», «лунати».

...跳动的小红爪子在纸上发出 «嚓嚓» 响。

...tiàodòngde xiǎohóng zhuǎzi zài zhǐshàng fāchū cācāxiǎng 。

Сяохун, що намагався злетіти, тільки шкрябав кігтями по папері.

Звуконаслідування, як і іменники, мають власний набір лічильних слів, проте у випадку звуконаслідувань «підраховуватись» буде короткочасність звуку або його довгота. Досить характерними для китайських ономотопів є

лічильне слово 声 shēng , 阵 zhèn, зустрічається також і менш характерне 片 piàn.

每每角色一出场，台下就一片《嗷嗷喳喳》：这是谁的儿子，这是谁的女儿 ...

měiměijuésè yī chū chǎng, táixià jiù yī piàn qāoqāochā: zhè shìshéide ér zǐ, zhè shìshéide nǚ ér ...

І коли який-небудь персонаж з'являвся на сцені, в залі лунало нашіптування: а це чий син, а це чия дочка ...

Для звуконаслідувань на відміну від іменників характерні словотвірні суфікси, ономатопис також не оформляються суфіксом колективної множинності -们 men.

Зіставивши граматичні ознаки ономотопеїчної лексики в сучасній китайській мові в її синтаксичних реалізаціях з ознаками частин мови, для яких ці функції найбільш характерні, можна дійти висновку у тому, що граматичні характеристики ономотопів повністю не збігаються з жодною частиною мови. Описані граматичні ознаки ономотопеїчної лексики дозволяють говорити про ономатопис, як про деякий клас слів, що володіє власними синтаксичними та морфологічними характеристиками. Ономатопис є свого роду «словами-заступниками» предикативів і іменників та представляють нам певний симбіоз граматики перших і других, виявляючи при цьому деякі функції, що властиві прислівникам. Віднести ономатопис до будь-якої з існуючих частин мови з точністю не можна, оскільки, виступаючи у функціях вищезгаданих частин мови, ономатопис суперечитимуть традиційним морфологічним класифікаціям.

3.2.3. Емоційно-експресивні функції звуконаслідувань.

Говорячи про можливість ономотопеїчної лексики передавати в тексті або мовній ситуації спілкування експресивно-емоційні характеристики як комунікативно-прагматичній властивості розглянутого розряду слів, варто відзначити, що, хоча звуконаслідування, на відміну від вигуків, як правило, не

характеризуються початковою властивістю емоційності, однак вони можуть, тим не менш, набувати таку властивість у тексті або мовному процесі.

Як ми вже говорили, основним призначенням звуконаслідувань у мові є імітація звуку за допомогою доступних мовних засобів. Чжэн Бэйбэй (2021) каже про вираження ономатопеїчною лексикою емоції або експресії лише в тому випадку, якщо джерело звуку якимось чином пов'язане з почуттями і сам звук містить у собі якийсь емоційний прояв. Яскравим прикладом такого звуку можна вважати сміх. Сміх у мовній сфері нерідко виражається через звуконаслідування «ха-ха» або різні його варіанти, такі як «аха-ха», «охо-хо» (с.49). Зазначені звуконаслідування не можна зарахувати до вигуків, хоча на відміну від інших звуконаслідувань вони є залежними від контексту їх вживання, факторів людини, що говорить та адресата, а також є активними мовними провідниками емоцій людини. Заявлені параметри говорять про те, що це особливий семантичний різновид звуконаслідування, що перш за все є імітацією звуку реакції на щось вкрай смішне (гумор, лоскіт і ін.), який фіксується з допомогою спеціалізованих засобів.

Зазначимо, що використання ономатопеїчної лексики для надання більшої виразності тексту дуже часто використовується в китайській мові. Наприклад, звуконаслідування «*哗哗*» (huāhuā – хуа-хуа) імітує звук води, що біжить, проте часто воно вживається в контексті переносного сенсу, вказуючи, що сльози у суб'єкта біжать дуже інтенсивно:

我左边的那个大人，他两眼一眨不眨地盯着银幕，任凭泪水哗哗地洗着脸，一条清鼻涕拖了一尺长他也不擦。

Wǒ zuǒbiān de nàgè dàrén, tā liǎng yǎn yī zhǎ bù zhǎ de dīngzhe yǐnmù, rènpíng lèishuǐ huā huā de xǐzhe liǎn, yītiáo qīng bítì tuōle yī chǐ zhǎng tā yě bù cā

Дорослий чоловік, що сидів ліворуч від мене, дивився на кіноекран немиготливим поглядом і навіть не витирив «хуа-хуа» ні одної сльозинки.

Ономатопеїчна лексика китайської мови, безсумнівно, здатна до прояву емоційності та експресивності в тексті в плані створення особливої атмосфери у

висловлюванні, яке може впливати на почуття адресата. Подібне досягається стилістичними можливостями звуконаслідувань, які особливо яскраво проявляють себе в художній, зокрема дитячій, літературі. Стилiстичні можливості звуконаслідувань активно проявляють себе в китайській мові, особливо в тих випадках, коли звуконаслідування виступає як одна з характеристик предмета і стилістично маркується серед інших слів. Таким чином, емоційно-експресивні властивості ономаіопів використовуються для посилення експресивних характеристик висловлювання та посилення барвистості та стилістичної образності тексту. Загалом, варто зазначити, що емоційно-експресивні функції звуконаслідувань – одні з найбільш показових і часто проявляються в мовній сфері та художньому тексті.

Звуконаслідування входять до китайської та української систем мов, а також виконують активну роль, наповнюючи лінгвістичні словотвірні ресурси, фразеологічні фонди, емоційно-експресивні можливості.

Наприклад, у китайській мові:

годинник – «*嘀嗒嘀嗒*» (dī dā dī dā – *ті та ті та*);

звук води – «*哗哗*» (huā huā – *хуа хуа*);

стукіт у двері – «*铛铛*» (dāng dāng – *дан дан*).

Українською мовою :

звук годинника – «*тік так*» ;

булькання води – «*буль буль*» ;

стукіт у двері – «*тук тук*».

Дуже багато складностей впливає при перекладі текстів та передачі саме того емоційно-експресивного колориту інформації, яку заплановано донести до адресата. Необхідно зауважити, що якщо еквівалент ономаіопеї у мові перекладу є, але перекладачеві важливіше передати національний колорит, він копіює фонематичну форму. Також, як у всіх мовах, у китайській присутні важковимовні для іноземців звуконаслідувальні слова – наприклад, «*嗡嗡*» wēng wēng, яке перекладається як «*бз-з-з-з*» – дзижчання комара, «*咯吱*» gē zhī

«*кр-р-р*» – звук тріску або «*稀里呼嚕*» *xī lǐ hū lū* «*хр-р-р*» – хропіння, а звук крапель дощу «*稀里哗啦*» *xī lǐ huā lā*, взагалі не має чіткого перекладу і перекладається лише описовим способом. У цих випадках національний колорит не дотримується (Бабайцева, 1981).

Найменші складнощі виникають при перекладі китайської ономатопеїчної лексики, яка має рівну відповідність в українській мові.

Віднесемо до цієї категорії, наприклад, китайські:

- «*咩咩*» *miē miē* – звуконаслідування звуку овець – «*ме – ме*»;
- «*哈哈*» *hā hā* – звуконаслідування сміху – «*ха – ха*»;
- «*嘻嘻*» *xī xī* – звуконаслідування сміху – «*хі – хі*»;
- «*丝丝丝丝*» *sī sī sī sī* – звуконаслідування шипіння змії – «*ш – ш – ш – ш*»;
- «*喵喵*» *miāo miāo* – звуконаслідування нявканню кота – «*няв – няв*»;
- «*哞哞*» *mōu mōu* – звуконаслідування муканню корови – «*му – му*»;
- «*叮当*» – *dīng dāng* – звуконаслідування дзвону – «*дін - дон*» і т.д.

У таких прикладах при перекладі звуконаслідувань перекладач легко підбирає ономотоп, який дорівнює цій самій мові, зберігаючи при цьому авторський задум, а також зберігаючи художнє забарвлення тексту.

Тому, підсумовуючи все вищезгадане, можна сказати, що точна передача звуконаслідування дозволяє зберегти потрібний колорит тексту та авторський задум, який спрямований на створення емоційного та яскравого художнього опису. При перекладі ономотопів важливо врахувати їхню функціональну роль у тексті, смислову структуру та обсяг значення, що виражається для того, щоб зберегти максимальну точність при доборі відповідної виразної одиниці мови, зберігши при цьому передачу виразності та емоційності тексту для читача.

Призначення ономотопів найчастіше полягало у передачі звуків навколишньої природи для того, щоб створити більш живий та барвистий опис, рідше ономотопи використані для оповідання емоційного стану героїв.

Явище ономатопеїчної лексики універсальне й інтернаціональне, її емоційна забарвленість дає змогу говорити про лінгвістичне й культурне

значення слів із звуко символічним компонентом. Вивчення явища ономапеї має велике значення для розв'язання багатьох проблем мовознавства, а саме: формування мови, її походження, мотивованість мовного знака, характер зв'язку між поняттям і словом, виявлення універсальних або типових зв'язків звуко смислів зі значенням певних звуко комплексів тощо.

Висновки до Розділу III

Можливості ономапеїчної лексики в китайській мові активно проявляють себе особливо в тих випадках, коли звуко наслідування виступає як одна з характеристик предмета і стилістично маркується серед інших слів. Таким чином, емоційно-експресивні властивості ономапів використовуються для посилення експресивних характеристик висловлювання та посилення барвистості та стилістичної образності тексту. Вивчивши матеріали, присвячені функціонуванню ономапеїчної лексики в китайській мові, ми прийшли до таких висновків:

- звуко наслідування можна назвати особливими словами, оскільки вони не тільки конкретно позначають той чи інший звук, а й проектує образ того, хто (що) видає даний звук;
- до ономапів відносять слова, які своїм звуковим складом імітують звуки, що видаються людиною, тваринами, предметами навколишнього середовища, маючи при цьому граматично незмінну форму;
- ономапи як одиниця мови першочергово імітує звук, у той час як, наприклад, для вигуку першорядним є вираз вербальних реакцій людини;
- ономапи є «квазі-словами – одиницями, що не набули чіткого лексичного і граматичного оформлення». В цьому плані ономапи схожі з вигуками;
- найхарактернішим і тим, що найчастіше зустрічається є звуко наслідування, що виконує функції обставини, але ще воно може виконувати функції означення,

присудка, додатка і підмета та виступати в якості еквіваленту односкладного речення;

- ономотопейчна лексика як правило, не характеризується початковою властивістю емоційності, однак вона може, тим не менш, набувати цю властивість у тексті або мовному процесі;
- при перекладі ономотопів важливо врахувати їхню функціональну роль у тексті та смислову структуру, щоб зберегти максимальну точність при доборі відповідної виразної одиниці мови, зберігши при цьому передачу виразності та емоційності тексту для читача.

ВИСНОВКИ

Спілкуючись, ми надаємо та отримуємо інформацію, яка повинна якнайточніше висловлювати наші думки, тому, для більшої зручності мова постійно прагне спрощення та експресії. Для яскравого вираження свого сприйняття зовнішнього та внутрішнього світів люди використовують багато мовленнєвих прийомів. Одним з таких прийомів є використання у мові звуконаслідувальних слів або, як їх ще називають, ономатопей.

Будучи однією з традиційних проблемних галузей мовознавства, ономатопи вивчались в руслі питань щодо походження мови та вмотивованості мовного знаку. Загалом ономатопеїчна лексика це імітація засобами мови різних позамовних звукових явищ, звуковий склад якої вмотивований відповідним звуком зовнішнього світу.

На сьогоднішній день ономатопеї мають високу вживаність по всьому світу. Ономатопеїчна лексика можуть сильно відрізнитись одне від одного в різних мовах. І це розмаїття є відображенням унікальності кожної мови.

Китайська мова особливо цікава з точки зору дослідження ономатопей, оскільки має великий об'єм досліджуваного матеріалу. Вони досить часто вживаються в повсякденному житті, публіцистиці та художній літературі, і вважаються однією з характерних рис китайської мови. У пропонованій кваліфікаційній роботі магістра розглядаються особливості явища ономатопей в сучасній китайській мові, її структурно-семантичний та функціональний аспект.

В цій роботі були визначені загальні теоретичні аспекти вивчення звуконаслідувань в роботах лінгвістів у галузі ономатопей, прослідкована історія дослідження ономотопів, також ми проаналізувати звуконаслідування як самостійний клас слів в системі китайської мови та визначили їх класифікацію. Щодо особливостей ономотопів: ми з'ясували функціональні особливості звуконаслідувань у китайській мові, дослідили структурно-семантичні особливості ономатопеїчної лексики в сучасній китайській мові та провели

експериментальне дослідження ономатоїв на основі китайської та українських мов.

Склад ономатоїв, характерних для тієї чи іншої мови, сильно відрізняється залежно від особливостей культури та географічного середовища проживання того народу, який говорить певною мовою. Не варто забувати й те, що звуконаслідування є одними із перших слів у маленьких дітей, а так звана теорія звуконаслідування, бере початок ще із теорії «фюсей», викладеній у Платона в діалозі «Кратил».

Кількість ономатоїв у конкретній мові є відкритою. Зазвичай, є група узвичаєних та вживаних звуконаслідувань, які навіть можуть входити до словників. Однак окрім них в мові зустрічаються й інша ономотопейчна лексика, утворювана за потреби, коли людина стикається з новими, незвичними для неї звуками зовнішнього світу.

Звуконаслідування також цікаві з точки зору морфології, так як вони є одиницями, що не набули чіткого лексичного і граматичного оформлення. В цьому плані ономотопи будь-якої мови дуже схожі з вигуками, але не слід їх плутати, оскільки у цих явищ є помітні функціональні розходження, обумовлені семантичними та семіотичними відзнаками.

Через велику кількість досліджуваного матеріалу китайська мова представляє особливий інтерес для дослідження ономатоїв, які часто вживаються в повсякденному мовленні китайців і в мові художньої літератури, представляючи одну з характерних особливостей китайської мови. Ономотопейчні слова дають уявлення про що-небудь у вигляді живого образу, тобто поповнюють понятійний зміст мовлення образним. Можуть викликати слухові, зорові уявлення тощо. Входячи до складу речень, такі одиниці перетворюються в певну частину мови: дієслово, прикметник, прислівник.

Ономотопейчна лексика китайської мови вирізняється неймовірною різноманітністю, що пояснює наявність декількох видів їх класифікацій. Багато звуконаслідувань є багатозначними, тому вони можуть зустрічатися відразу в

декількох групах. Ономатопи поділяються не тільки залежно від свого походження, але й залежно від структури.

Описані граматичні ознаки звуконаслідувань дозволяють говорити про ономатопи, як про такий класі слів, що володіє власними синтаксичними і морфологічними характеристиками. Ономатопи є свого роду «словами, що заміщують» предикативи та іменники, і представляються нам певним симбіозом граматики перших і других, проявляючи при цьому деякі функції, властиві і прислівникам.

Віднести ономатопи до будь-якої з існуючих частин мови – неможливо, тому, що виконуючи функції перерахованих вище частин мови, ономатопи будуть суперечити традиційним морфологічним класифікаціям.

Так як і кожна мова, китайська продовжує розвиватися та поповнюватися новими звуконаслідуваннями, знання яких необхідне для перекладачів та лінгвістів у будь-якій сфері діяльності. Тому тим, хто вивчає китайську мову слід приділяти особливу увагу цьому мовному аспекту, оскільки ономопея є невід'ємною частиною китайського способу мислення.

Проведений багатоаспектний опис ономотопів китайської мови показав, що аналізовані мовні засоби мають універсальні та специфічні функціональні характеристики, що відображають багатогранність людського фактора в мові та мовної картини світу.

Звуконаслідування китайської мови, як важлива семантична одиниця, мають особливе фонетико-імітаційне значення, яке, крім позначення джерела звуку, здатне образно характеризувати це джерело.

Функціональні відмінності українських і китайських звуконаслідувань відображають результати відмінностей граматичної, а також фонологічної систем синтетичного та аналітичного типу мов, етнічних світоглядів українського та китайського етносів, відмінність культурних цінностей.

Звуконаслідування китайської мови практично не впливають на граматичну структуру речення (якщо не виконують замісну роль того чи іншого члена речення), але в той самий час є семантично і прагматично

цінними елементами, оскільки вводять у речення різні інформаційно-сміслові та комунікативно-прагматичні (у тому числі емоційно-експресивні, оціночні, модально-кваліфікаційні, імперативні, імітаційно-образні) характеристики, виконуючи найважливіші комунікативно-прагматичні функції – мовного впливу на адресата і репрезентації точки зору мовця.

Підсумовуючи усе вищесказане, можна говорити про те, що звуконаслідування китайської мови є самостійною граматично-функціональною системою, яка призначена, щоб слугувати для імітації в мові звуків довкілля та для надання більшої виразності тексту. Ономатопеїчна лексика китайської мови, безсумнівно, здатна до прояву емоційності та експресивності в тексті в плані створення особливої атмосфери у висловлюванні, яке може впливати на почуття адресата. Подібне досягається стилістичними можливостями звуконаслідувань, які особливо яскраво проявляють себе в художній, зокрема дитячій, літературі.

PE3IOME

对于人们来说，语言一直是最重要的交流和认知手段。从社会的语言活动发展开始，语言就产生、发展、消亡、融合，相反，一种语言被分解为两种或多种语言。世界的现代语言已经走了很长一段路，这段旅程还没有结束。

在交流时，我们提供和接收的信息应该尽可能准确地表达我们的想法，因此，为了更加方便，语言不断寻求简化和表达。为了生动地表达他们对外部和内部世界的感知，人们使用了许多语音技巧。一种这样的技术是在语言中使用语音词，或者，它们也被称为拟声词。

作为语言学的传统问题领域之一，拟声词是在语言起源和语言符号动机等问题的背景下进行研究的。一般来说，拟声词汇是通过语言对各种语言外的声音现象的模仿，其声音构成是由外部世界的相应声音驱动的。

目前，拟声词在世界范围内被广泛使用。在不同的语言中，拟声词之间的差异可能很大。而这种多样性反映了每种语言的独特性。

从象声词研究的角度来看，汉语特别有趣，因为它有大量的研究材料。它们经常用于日常生活、新闻和小说中，被认为是汉语的特征之一。在对现代汉语象声词现象主要特征的鉴定工作中，从结构-语义和功能两个方面考虑。

本文确定了拟声学领域语言学家著作中拟声研究的一般理论方面，追溯了拟声研究的历史，我们还将拟声作为汉语系统中一个独立的词类进行了分析，并确定了它们的分类。在拟声词的特征方面：找出汉语拟声词的功能特征，考察现代汉语拟声词的结构和语义特征，对基于汉语和乌克兰语的拟声词进行实验研究。

提议主题的相关性是由于现代语言学分析语言词汇结构的总方向。此外，汉语继续发展并补充新的象声词，对于任何活动领域的翻译和语言学家来说，这些知识都是必不可少的。因此，学习汉语的人应该特别注意这个语言方面，因为象声词是汉语思维方式的一个组成部分。拟声词的特点是由于汉语词汇量惊人，使用频率高，而且由于它们在汉语中的活跃使用。

一种语言特有的拟声词的构成，因使用该语言的人的文化和地理环境的特点而有很大差异。

特定语言的拟声词数量是开放的。通常，有一组常用和使用的声音模仿，甚至可以收录在词典中。然而，除了它们之外，语言中还有另一种拟声词汇，在必要时形成，当一个人遇到新的、对他来说不寻常的外界声音时。

由于大量的研究材料，汉语对拟声词的研究特别感兴趣，拟声词常用于虚构语言中的日常汉语语音，代表了汉语的特征之一。拟声词以生动形象的形式给出事物的概念，即补充语音比喻的概念内容。可能引起听觉、视觉等感知。作为句子的一部分，这些单位被转化为词的某个部分：动词、形容词、副词。

汉语的拟声词汇极其多样，这就解释了它们存在几种分类的原因。许多声音模仿是模棱两可的，因此它们可以出现在几个组中。拟声的划分不仅取决于它们的来源，还取决于其结构。

所描述的声音模仿的语法特征使我们可以将象声词视为一种具有自身句法和形态特征的词类。拟声词是谓语和名词的一种“替代词”，在我们看来是一种第一和第二语法的共生，同时表现出副词固有的一些功能。

不可能将拟声词归于任何现有的词性，因为执行上述词性的功能，拟声词将与传统的形态分类相矛盾。

像每一种语言一样，汉语也在不断发展和补充新的模仿，这对于任何活动领域的翻译和语言学家来说都是必要的。因此，学习汉语的人应该特别注意这个语言方面，因为象声词是汉语思维方式的一个组成部分。

对汉语象声词进行的多方面描述表明，所分析的语言工具具有普遍和特定的功能特征，反映了语言中人为因素的多样性和世界的语言图景。

汉语的拟音作为一个重要的语义单位，具有特殊的音拟意义，除了表示音源外，还可以形象地表征音源。

乌汉仿音的功能差异反映了综合分析型语言的语法和语音系统差异、乌汉民族世界观、文化价值观差异的结果。

综上所述，我们可以说汉语语音模仿是一个独立的语法和功能系统，其目的是模仿环境声音的语言并赋予文本更大的表现力。汉语拟声词汇当然能够在文本中表现情感和表现力，在话语中营造一种特殊的氛围，影响接受者的感受。这是通过声音模仿的文体可能性实现的，这在小说，尤其是儿童文学中尤为明显。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Бабайцева, В.В. (1981) *Современный русский язык*. Москва: Просвещение.
- 2.Бабушкин, А. П. (2005). Типы языковых знаков в семиотическом аспекте. *Вопросы когнитивной лингвистики № 2*. С. 5-13.
- 3.Белова, Т.С. (2009) *Сопоставительный анализ системы звукоизобразительных средств итальянского и русского языков*. (Диссертация канд. филол. наук). Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, Москва.
- 4.Богдашина, О. М. (2009) *Концепція історична. Енциклопедія історії України*. Київ: Наукова думка.
- 5.Бюлер К. (2000) *Теория языка: Репрезентативная функция языка*. Москва: Прогресс-Универс.
6. Ван Ляои. (1954) *Основы китайской грамматики*. Москва.
- 7.Ван Синсинь. (2016) *Междометия и звукоподражания русского языка (В функциональном соотношении с китайскими)*. (Диссертация канд. филол.наук). Белгородский государственный национальный исследовательский университет, Белгород.
- 8.Вашкявичус, В. Ю. (2011) *Экспериментально-теоретическое исследование восприятия и вербализации шумов (на материале кодифицированных и окказиональных звукоподражаний русского и китайского языков)* с. 12–13.
- 9.Воронин С.В. (1998) *Английские ономотопы*. Санкт-Петербург: Институт иностранных языков.
- 10.Воронин,С.В. (2006) *Основы фоносемантики*. Изд.2-е. Москва:Ленанд..
- 11.Воронин С.В. (1990) *Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании: очерки и извлечения*.Ленинград: Издательство Ленинградского ун-та.
- 12.Воронин, С. В. (1982) *Основы фоносемантики*. Ленинград : Изд-во Ленингр. Университета.
- 13.Газов-Гинзберг А. М. (1965) *А был ли язык изобразителен в своих истоках?* Москва.

14. Гак В. Г. (2000) *Теоретическая грамматика французского языка*. Москва: Добросвет.
15. Горохова Л. А. (2000) *О некоторых закономерностях перевода ономастов в зависимости от функции, выполняемой ими в тексте*. Пятигорск: ПГЛУ, Вып. 2. с. 110-120.
16. Гром'як, Р. Т. (2007) *Літературознавчий словник-довідник*. Київ: видавництво «Академія».
17. Есперсен О. (1958) *Философия грамматики*. Москва: Издательство иностранной литературы.
18. Казарян А. А., Сенцов А. Э., Хоречко У. В. (2015) Звукоподражание в китайском языке. К постановке вопроса. *Молодой ученый* 7.с. 955-958.
19. Каламбет, С. В. (2015) *Методологія наукових досліджень*. Дніпропетровськ: Видавництво Маковецький.
20. Ковальчук, В. В. (2005) *Основи наукових досліджень*. Навчальний посібник. Київ: видавництво "Професіонал".
21. Кочерган, М. П. (2006) *Загальне мовознавство*. Київ: видавничий центр «Академія».
22. Мечковская Н. Б. *Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций: учебное пособие для студ. филологов, лингвистов и переводчиков*. Москва: издательский центр «Академия», 2004.
23. Нуруллова, А.А. (2013) *Ономастопея в современном английском, русском и немецком языках*. Казань.
24. Падучева Е. В. (2004) *Динамические модели в семантике лексики*. Москва: Языки славянской культуры.
25. Реформатский А. А. (1967) *Введение в языковедение*. Москва: Просвещение.
26. Розенталь Д.Э. (1985) *Словарь-справочник лингвистических терминов*. Москва: Просвещение.
27. Румак Н. Г. (2007) *Теоретические и практические проблемы межъязыковых соответствий*. Московский государственный университет, Москва.

28. Сепир Э. (1993) *Избранные труды по языкознанию и культурологии*. Москва: Университет.
29. Серебренников, Б.А. (1988) *Роль человеческого фактора в языке*. Москва: Наука.
30. Скаличка В. (1967) *Исследование венгерских звукоподражательных выражений*. Москва: Прогресс.
31. Соссюр, Ф. де. (2001) *Природа языкового знака*. Москва: ГПНТБ.
32. Тихонов, А.Н., (1987) Шанский, Н.М. *Современный русский язык, учебник для студентов*. Москва: Просвещение.
33. Тихонов А. Н. (1981) *Междометия и звукоподражания*.
34. Торопцев И. С. (1974) *К вопросу о специфике звукоподражательных слов*. Курск.
35. Торопцев, И. С. (1985) *Язык и речь*. Воронеж : Издательство Воронежского университета.
36. Третьякова В. С. (1985) *Звукоподражательные глаголы в русском языке*. Москва: Московский государственный университет.
37. Ульманн С. (1970) *Семантические универсалии. Языковые универсалии*. Москва: Прогресс.
38. Уфимцева, А. А. (1968) Слово в лексико-семантической системе языка, *Ин-т языкознания*. Москва: Наука.
39. Фролова, О. П. (1998) *Ономатопозитические слова в китайском языке. Китайское языкознание: Изолирующие языки: IX международная конференция: Материалы*. Москва, с. 183-185
40. Шанский, Н. М. (1981) *Современный русский язык*. Москва: Просвещение.
41. Шелов, С. Д. (2003) *Термин. Терминологичность. Терминологические определения*. Издательство: Санкт-Петербург: Филологический факультет СПбГУ.
42. Шевцова Н.И. (2008) *Грамматические особенности звукоподражаний в современном китайском языке* № 15. Известия Восточного института. с. 133

43. Шуба П. П. (1998) *Современный русский язык: словообразование, морфология*. Минск: ООО «Плопресс».
44. Щерба Л. В. (1957) *О частях речи в русском языке*. Москва: Учпедгиз.
45. Юсип-Якимович, Ю. В. (2007) *Ономастопоетика українських говорів Карпат*. Ужгород: видавництво «Гражда».
46. Brown. R. (1959) Methods in phonetic symbolism experiments. *Journal of Abnormal and Social Psychology* № 59/3, pages 441-445.
47. Newman S. S. (1933) *Further experiments in phonetic symbolism*. *American Journal of Psychology* № 45, pages 53-75.
48. Tsuru, Sh., Fries, H.S. (1933) *A Problem in Meaning*. *Journal of General Psychology* № 8, pages 281-284.
49. Yin, Binyong. (1990). *汉语拼音和正词法*. Beijing : Sinolingua.
50. 陈, 淑浓. (1957). *现代汉语语法*. 湖南: 湖南出版社.
51. 马, 春玲. (2002). *拟声词的语法功能及其修辞作用*. 萍乡高等专科学校学报. 第 52 期. 页 42-53.
53. 石, 毓智. (1995) *论汉语的大音节结构*. 中国语文. 第 3 期. – 页 49-54.
54. 王, 洪君. (1996) *汉语语音词的韵律类型*. 中国语文. 第 3 期.
55. 魏, 翊荣. (2003) *俄汉语拟声词修辞功能对比*. 佳木斯大学社会科学学报. 第 6 期.
56. 张, 伊升. (2000) *现代汉语. 虚词*. 上海 : 上海出版社.
57. 许, 凤才. (1996). *俄汉语感叹词对比 中国俄语教学*. . 第 1 期.
58. 郑, 德刚. (1986) *现代汉语象声词*. 贵州师范大学学报. 第 1 期. 页 19-22.
59. 朱, 德熙. (1982) *潮阳话和北京话重叠式象声词的构造*. 3 期. 页 41-45.
60. 朱, 英贵. (2006) *试论汉语拟声词独特的语法功能属性*. 四川理工学院学报. 第 4 期. 页 58-63.
61. 李, 金锡. (1959) *汉语语法教材*. 北京 : 商务印书馆.
62. 郭, 淑芬. (1957) *汉俄语拟声词比较*. 中国俄语教学. 第 2 期. 页 68-79.

ДОДАТОК А

**Вибірка онома топів із дослідження
з носіями китайської та української мов**

Ієрогліф	Звуконаслідування в китайській мові	Звуконаслідування в українській мові
1. 啾啾	mōumōu	му-у-у
2. 啾	guāng	бух
3. 嗡嗡	wēngwēng	б-з-з
4. 呱呱	guāguā	кря-кря
5. 吱吱	zīzī	пі-пі
6. 吭吭	kēngkēng	кахи-кахи
7. 合合	gégé	ква-ква
8. 哈哈	hāhā	ха-ха
9. 啾啾	sīsī	ш-ш-ш
10. 嘎嘎	gāgā	га-га
11. 怦怦	pēngpēng	стук-стук
12. 哼哼	hēngheng	рох-рох
13. 咕咕	gūgū	ку-ку
14. 嘶	sī	і-го-го
15. 玎	dīng	дінь
16. 汪汪	wāngwāng	гав-гав
17. 喵喵	miāomiāo	мяв-мяв
18. 嗥	háo	а-у-у
19. 嘀嗒	dīdā	тік-так
20. 咩	miē	ме-е-е

ДОДАТОК Б

Китайсько- український словник ономаіопейчної лексики

Іерогліф	Звуконаслідування в китайській мові	Звуконаслідування в українській мові
1. 吱吱	zīzī	пі-пі
2. 玎	dīng	дінґ
3. 合合	gégé	ква-ква
4. 吭吭	kēngkēng	кахи-кахи
5. 咕咕	gūgū	ку- ку
6. 嘀嗒	dīdā	тік-так
7. 叮当	dīngdāng	дін -дон
8. 嘟	dū	звук свисту
9. 呼呼	hūhū	звук вітру
10. 唝唝	sīsī	ш-ш-ш
11. 咩	miē	ме-е-е
12. 叮咚	dīngdōng	звук дзвону, брязкоту
13. 唧唧咕咕	jījīgūgū	звук шепіту
14. 噼里啪啦	pīlipālā	звук хлопавок, що розриваються
15. 哈哈	hāhā	ха-ха
16. 哞哞	mōumōu	му-у-у
17. 嘶	sī	і- го- го
18. 噼啪	pīpā	піф-паф
19. 喵喵	miāomiāo	мяв-мяв
20. 啞啞	yāyā	кар-кар

21. 橐橐	tuótuó	звук ударів під час утоптування землі
22. 嗥	háo	звук виття вовка
23. 么么哒	memedá	звуконаслідування поцілунку
24. 喔	wō	звук кудяхтання півня
25. 叮叮当	dīngdīngdāng	звук удару металевих предметів
26. 哗啦哗啦	huālahuāla	звук вітру або дощу
27. 阿嚏	atì	апчхи
28. 嘎嘎	gāgā	га-га
29. 哼哼	hēnghēng	рохкання свині
30. 哗哗	huāhuā	звук води
31. 铛铛	dāngdāng	стукіт у двері
32. 唰	shuā	звук шарудіння
33. 呱呱	gūgū	звук плачу дитини
34. 轰隆隆	hōnglōnglōng	звук пострілів, вибухів
35. 咕咕叫	gūgūjiào	звук бурчання живота
36. 咣	guāng	бух
37. 怦怦	pēngpēng	стук серця
38. 呷呷	gāgā	кря-кря
39. 轩辘	xuānlín	звук воза, що рухається
40. 吼吼	hǒuhǒu	р-р-р
41. 呱呱	guāguā	кря-кря
42. 喀嚓	kāchā	звук тріску
43. 轰隆	hōnglōng	звук гулу
44. 呼噜	hūlū	звук хропіння або свису

45. 汪汪	wāngwāng	Гав-Гав
46. 唧唧喳喳	jījīzézé	звук щебетання птахів
47. 咕咚	gūdōng	бац
48. 潺潺	chánchán	звук дзюрчання води
49. 嗡嗡	wēngwēng	бз-з-з-з
50. 轰轰	hōng hōng	бах- бах
51. 匡啷	kuānglāng	звук деренчання
52. 哇哇	wāwā	звук плачу дитини
53. 滴滴答答	dīdīdādā	звук цокання копит
54. 噪 噪	zào zào	цвірінь- цвірінь
55. 乒里乓啷	pīnglǐpānglāng	звук об'єктів, що б'ються один об одного
56. 咯吱	gēzhī	звук тріску
57. 嘻嘻	xīxī	звук сміху
58. 哗啦啦	huālālā	звук вітру або дзюрчання води
59. 啄啄	zhuózhuó	звук стуку
60. 乒乒乓	pīngpīngpāng	звук об'єктів, що б'ються один об одного
61. 厮琅琅	sīlānglāng	дінь- дінь
62. 稀里哗啦	xīlǐhuālā	звук крапель дощу
63. 隆隆	lónglóng	звук гуркоту
64. 嚓嚓	cācā	звук скреготу
65. 喳喳	chāchā	звук щебетання
66. 噉噉	qīqī	звук шушукання
67. 稀里呼噜	xīlǐhūlū	звук хлюпання
68. 咿咿呀呀	yīyīyāyā	звук скрипу

69. 啾啾	jiūjiū	звук писку птаха, дзижчання комахи
70. 萧萧	xiāoxiāo	звук падаючого листа
71. 乒乒	pīngpāng	звук об'єктів, що б'ються один об одного
72. 啪	pā	звук удару
73. 咯咯	gēgē	звук хрускоту
74. 咯噔	gēdēng	звук стуку взуття
75. 呵呵	hēhē	звук сміху
76. 噗嗤	pūchī	звук шипіння
77. 咪咪	mīmī	мяв-мяв
78. 哄	hōng	звук крику, гулу
79. 噼噼啪啪	pīpīpāpā	звук ляпасу
80. 咻	xiū	звук свисту повітря
81. 嘤	yāo	звук писку комара